

De Kwalitatieve Metafysica als Wetenschappelijk Kompas en Ethisch Instrument.

Wouter Mareels

Inhoud

	Woord vooraf	
1	Inleiding.	X
2	Dialectiek, een overweging.	X
2.1	Hegel.	x
2.2	Probleemstellingen	x
2.3	Een mogelijke oplossing voor de hierboven geformuleerde problemen: <i>Evolutionaire Dialectiek</i> : Structuren ontsnappen aan de dialectische annihilatie, inhouden daarentegen niet.	x
3	Wetenschappelijk relativisme.	X
3.1	Wetenschappelijk relativisme opent de deuren niet voor het paranormale.	x
3.2	De Quantumhype binnen de paranormale stroming.	x
	A) Wat leren we van de Quantumfysica?	x
	<i>Golf/deeltjesdualiteit.</i>	
	<i>Superpositiebeginsel.</i>	
	<i>Superpositiebeginsel: een instorting van de golf functie, een wereld van verschil.</i>	
	<i>Verborgene Variabelen.</i>	
	<i>Niet-plaatselijkheid en telepathie.</i>	
	<i>Potentia en paradigmata.</i>	
	B) Toepassingsfouten van de quantumfysische theorie binnen het paranormale denkkader.	x
	<i>De valkuil van het realistische paradigma en het paranormale.</i>	
	<i>Driewaardige logica en hoe het spel verkeerd te spelen.</i>	
	<i>Onnodige paradigmatic shifts en paradigmatic transfer van feiten en waarheden.</i>	
3.3	Tijdelijke Conclusie	x
4	Subject en Object. En Kwaliteit.	X
4.1	De subjectiviteit van de waarneming.	x
4.2	Subjectiviteit en de nutsvraag.	x
4.3	Subjecten middels objecten.	x
4.4	In de dierenwereld.	x
4.5	Terloopse samenvatting.	x
4.6	Een mathematisch-logisch probleem.	x
4.7	Kwaliteit	x
4.8	Kwaliteit, mogelijkheid en Arête.	
4.9	Kwaliteit en ervaring.	x
4.10	Kwaliteit. Ervaring. Mens. Wetenschap.	x
4.11	Keuze.	x
4.12	Kwaliteit. Definieerbaar?	x
4.13	Enige winsten van het gebruik van een Kwalitatieve Metafysica als extensie van een klassieke subject-object-metafysica tegenover het gebruik van een pure subject-object-metafysica.	X
	<i>Over "Waarde"</i>	
	<i>Over "Wetenschappelijke werkelijkheid"</i>	
	<i>Over "Veroorzaken"</i>	
	<i>Over "Het stoffelijke"</i>	
4.14	Samenvatting van de functionele attributen van het concept Kwaliteit.	
5	De wetenschappen, evolutionair geordend in 4 niveau's	X
5.1	De uitzondering is de regel.	X
	<i>Anorganisch.</i>	X
	<i>Biologie</i>	X
	<i>Sociaal</i>	X
	<i>Intellectueel-individueel</i>	X
5.2	In en als functie van...	X
5.3	De evolutie- of wetenschapsniveau's : anorganisch, biologisch, sociaal, intellectueel	X
5.4	Overgangen en overgangsprincipes.	X

6	Verklaringskracht van de verschillende wetenschappelijke niveau's: de noodzakelijke maar niet voldoende voorwaarde.	X
6.1	Inleiding	X
6.2	Illustraties van de afgrenzingen en overlappingen tussen de velden	X
	<i>Computer-analogie</i>	X
	<i>mens</i>	X
6.3	Foutjes i/h hanteren van wetenschapsniveau's	X
6.4	Ethiek	x
6.5	"Het Ontwerp"	x
	<i>Een schaal</i>	x
7	Een evolutionaire basis voor een psychoanalytische ethiek	x
7.1	Pirsig : "Subjects, Objects, Data and Values."	x
8	Intermezzo 1 : De plaats van Freuds Entwurf in de Lacaniaanse psychoanalytische ethiek.	xxx
9	Intermezzo 2 : Psychoanalyse	xxx
10	Enkele actuele ethische conflicten herbekeken.	xxx
11	Bedenkingen.	xxx
12	Bibliografie der geciteerde werken.	xxx

Woord vooraf.

Graag nog even een opmerking vooraf. In “*Zen en de Kunst van het Motoronderhoud*” en in “*Lila*” beschrijft **Robert. M. Pirsig** de grondlijnen van wat hij een Kwalitatieve Metafysica heet . Wat nu volgt is een structurerende herbewerking van zijn metafysica, gedacht vanuit andere premissen want een ander paradigma. Ik zal echter bijna nooit (kunnen) aangeven wat Pirsig zelf reeds geschreven had en wat mijn toevoegingen of alteraties zijn. Dit is momenteel praktisch onmogelijk, aangezien ik niet meer kan aangeven wat reeds was en wat eruit is voortgesproten en toegevoegd. Om een zicht te krijgen op de originele uiteenzettingen van Pirsig kan ik niet beter doen dan te verwijzen naar zijn twee bovengenoemde romans.

Het concept Kwaliteit en diens verhouding tot subjecten en objecten, de 6 wetenschapsniveau's en de interactiewijzen ertussen volgens evolutionair-dialectische wijze zijn in zeer grote lijnen op zijn stellingen gebaseerd.

Dit werk heeft een ander doel dan enkel hernemen: het wil nagaan in welke mate men een analytische ethiek kan stoelen op deze metafysica en welk de plaats is van Freud's Entwurf in de menselijke ethiek. Doch het dient geweten te zijn dat deze metafysica in de loop van het denkwerk zoveel alteraties heeft ondergaan in consequentionele doordenkingen waardoor deze waarschijnlijk in zijn premissen zelfs al niet meer dezelfde is. Soms zijn kleine zaken gewijzigd opdat ze een betere verklaringskracht zouden kunnen krijgen. Soms zijn er concepten toegevoegd. Het denken is een eigen leven gaan leiden los van het gegeven boek. Dat is overigens wat zijn bedoeling ook was. De enige wijze om na te gaan wat Pirsig eigenlijk bedoelde is door zijn boeken te lezen. Laat mij volstaan te zeggen dat ik mij zeer geïnspireerd heb gevoeld door zijn romans en bijgevolg enorm schatplichtig ben aan hem.

Met oprechte dank.

1. Inleiding

Dit werk is voortgekomen vanuit enkele vragen die zijn beginnen oprijzen bij een lezing van het 7e seminarie over "De Ethiek van de psychoanalyse" van Jacques Lacan¹. Eerst schenen deze vragen over mens, wetenschap en ethiek in het geheel niet, of slechts een klein beetje, aan elkaar gerelateerd. Naarmate sommige vragen verder doordacht werden leken ze allen met elkaar verbonden te zijn. Wat hier dus volgt is een mogelijke reconstructie van die gedachtegangen binnen een postmoderne metafysica.

Een metafysica die tracht geen afbreuk te doen aan reeds geponeerde waarheden, gerespecteerd binnen het kader waarover ze zeggingskracht hebben. Zonder afbreuk te doen aan het filosofische gedachtegoed van de voorbije eeuw, of aan de harde wetenschappen, de sociale wetenschappen, de antropologie en de psychoanalyse. Iedere waarheidsuitspraak dient gesitueerd te worden binnen het geëigende kader, om dan volgens de premissen van dat kader beoordeeld te worden. Dit is geen wetenschappelijk relativisme. Het is alleen maar een aanduiding dat we eerst zorgvuldig alle argumenten en premissen dienen te situeren. En dan wordt duidelijk dat uitspraken, zij het nu over wetenschap, ethiek of mens, sterk afhangen van de gehanteerde ordening van wetenschappelijke niveau's. Deze ordening is dan wel "maar" een metafysische gegeven, ze maakt duidelijk dat mens, wetenschap en ethiek onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn. Wanneer we vertrekken bij een vraag naar de waarheid over een ding, dan situeren we ons als subject tegenover een object, en dit beginsel stelt al heel wat op zekerheden op de helling. Dan moeten we ons afvragen hoe wij ons als subject tegenover dat object verhouden, wat we waarnemen. Dan moeten we ons afvragen waar onze vraag te situeren is in het wetenschappelijke veld. Of kunnen we het object binnen verscheidene wetenschappelijke velden plaatsen? Dan is er de vraag welk wetenschappelijk veld ons het meest bruikbare antwoord zal leveren. Eens we dan een wetenschappelijk veld hebben gekozen dient zich de vraag aan hoe deze velden zich tegenover elkaar verhouden qua verklaringskracht en plaats in de evolutie. De vraag over de verklaringskracht helpt ons om geen te grote veralgemeningen te maken waar deze niet gelegitimeerd zijn. De vraag naar de plaats in de evolutie heeft morele en ethische implicaties, doch deze zijn niet steeds hetzelfde en dienen elk een ander evolutionair-dialectisch doel.

¹ Le séminaire, Livre VII: L'Éthique de la psychanalyse, 1959-1960, (texte établi par Jacques-Alain Miller), Paris: Seuil, 1986.

Bijkomend moet de vraag gesteld worden naar het **doel** dat aan een vraag gekoppeld is met daarbinnen een **nutsfactor** die aan het antwoord gekoppeld is reeds voordat antwoord geformuleerd is, de **tijd** en het **kader** binnen welk een wetenschappelijke bevinding geponeerd wordt. Deze 4 elementen bepalen impliciet het antwoord dat gevonden wordt. Dit mag niet veronachtzaamd worden. Door deze gegevens trachten in rekening te brengen zal dit werk trachten een kompas te wezen voor ethische en wetenschappelijke vragen. De wetenschappelijke antwoorden zelf laat ik zoveel mogelijk over aan de wetenschappers binnen hun veld.

Laatste noot : u gaat NIETS nieuws lezen. Alleen de ordening is misschien anders.

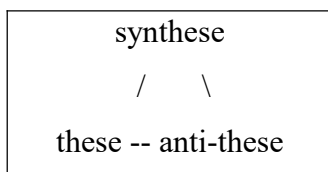
-o0o-

2. Dialectiek, een overweging.

2.1 Hegel

De Hegeliaanse fenomenologie van de geest en zijn dialectiek zijn redelijk algemeen bekend². De realiteit is de drager én het expressiemiddel van de Geist³. Voor Hegel was alle realiteit (echt alles) geïnterrelateerd met 1 groot, complex systeem of geheel hetwelk hij het Absolute noemde. Iedere vorm van bewustzijn is deel van het Absolute Weten⁴, alle concepten behoren tot de Absolute Idee⁵, en de hele wereld is Absolute Geest⁶. Dit is geen "of-of", maar een continu proces van beïnvloeding en wording. Binnen deze Geist kunnen we objecten en subjecten situeren. We kunnen stellen dat het subject en het object steeds samen in wording zijn, en dus nooit statisch. Binnen dit spanningsveld van de voortdurende wording kunnen we een these en een anti-these tegenover elkaar situeren. Het conflict tussen deze 2 gegevenheden resulteert in een synthese die "het in wording zijnde" op een hoger niveau brengt in de richting van "Het Absolute".

Dit is de "Aufhebung" en die is 3-ledig: het vorige niveau wordt partieel geannihileerd, partieel bewaard én op een hoger niveau gebracht. Iedere synthese is weer een these in de volgende dialectische beweging⁷.

2.2 Probleemstellingen

Ten eerste: Problematisch hierin is de annihilatie van een vorig niveau, ook al is deze maar partieel. Wanneer men dit gegeven naar de evolutie van al wat op deze planeet gebeurt overplaatst, dan lijkt het moeilijk om hieraan te blijven vasthouden, met als enige uitzondering de uitgestorven levensvormen.

² G.W.F. Hegel. (1807): *De Fenomenologie van de Geest*.

³ G.W.F. Hegel, *Philosophy of the Mind: Part Three of the Encyclopaedia of the Philosophical Sciences*. (Translated by William Wallace): § 383 (...) Hence the special mode of mental being is 'manifestation'. The spirit is not some one mode or meaning which finds utterance or externality only in a form distinct from itself: it does not manifest or reveal something, but its very mode and meaning is this revelation. And thus in its mere possibility mind is at the same moment an infinite, 'absolute', actuality.

⁴ G.W.F. Hegel. (1807) : *De Fenomenologie van de Geest*.

⁵ G.W.F. Hegel. (1812-1816) : *Wetenschap van de Logica*

⁶ G.W.F. Hegel. (1817) : *Encyclopedia of the Philosophical Sciences*

⁷ G.W.F. Hegel. (1817) : *Filosofie van de natuur*.

Men mag niet al te snel veronderstellen dat, wanneer dialectiek NIET over gedachten en voorstellingen gaat, de vorige niveau's vernietigd worden, ook al is het maar partieel. Evolutionair zou dit gegeven er voor zorgen dat een bepaald bestaansniveau zijn eigen grondvesten onderuit haalt. De moeilijkheid ligt hem in het gegeven "partieel". Hoeveel is "partieel" ? Wat blijft behouden en wat niet? De kwantitatieve ongedefinieerd van dit begrip maakt dat we vanuit de theorie niet kunnen aangeven hoeveel er behouden dient te blijven van een vorig niveau opdat een bestaansvorm op een nieuw en hoger synthetisch niveau zijn voortbestaan niet onmogelijk maakt of limiteert.

Wanneer we deze redeneerlijn zouden doortrekken tot in de absurditeit, dan zou deze immer voortsnellende dialectische beweging in een eindpunt alles vernietigd hebben en dan zitten we in het veld van het ongedefinieerde Absolute van Hegel. Meer zou er niet zijn dan. Gezien onze menselijke bevattelijkheid niet in staat is dit Absolute te vatten zitten we eigenlijk met "niets", het punt waar het "al" en het "niets" samenvallen, het Lacaniaanse Reële⁸. De vraag die we dan kunnen stellen vanuit deze absurditeit is de volgende: "Wat dan met de wetenschap?". Wetenschap dient een object te hebben waarover ze een "logos" kan opbouwen, een kennisveld. De tot in het maximale doorgevoerde hegeliaanse dialectiek stelt de wetenschap zonder object en is dus tegenwetenschappelijk.

Een gelijkaardige denkwijze, zij het dan binnen een ander kader vinden we terug bij Thomas Altizer⁹.

⁸ Het Reële is datgene wat aan de taal ontsnapt. «Le réel est le domaine de ce qui subsiste hors de la symbolisation.». **J. Lacan. *Écrits***. Le Seuil, Paris, 1966, p388. Het ontsnapt aan de taal maar maakt dat we naast de externe realiteit ook een inwendig, symbolisch beeld vormen van dat Reële, namelijk 'de realiteit'. « L'être humain doit toujours se fournir d'un homoncule dans sa tête pour faire d'un réel une réalité. » **J. Lacan. *Écrits***. Le Seuil, Paris, 1966, p846. Het Reële is datgene wat onmogelijk kan gedacht worden. «Le réel, c'est l'impossible. » **J. Lacan. *Radiophonie***. Scilicet, 2-3:55-99, 1970, p74. We kunnen de waarheid niet zeggen omdat deze in het veld van het Reële gelegen is. «C'est par l'impossible de dire toute la vérité qu'elle tient au réel. » **J. Lacan. *Télévision***. Le Seuil, Paris, 1974. Rédigé en 1973. p9. Er bestaan vormen buiten ons denken, superieure ondenkbare vormen met meer waarheid erin dan we kunnen vatten, aangezien deze reële dingen onsymboliseerbaar zijn, buiten ons staan. Dit Reële bestaat uit één geheel, is een monade, maar ook volledig op zichzelf staand want buiten ieder van ons gelegen. «Un n'est que le savoir supérieur au sujet. (...) Un n'est que le savoir inconscient en tant qu'il se manifeste comme ex-sistant. (...) La monade, c'est l'Un qui se sait tout seul. » **J. Lacan.ou pire**. Scilicet, 5:5-10, 1975. Rédigé en 1973. p8

⁹ **Altizer, Thomas J. J. and Hamilton, William.**, 1966. *Radical Theology and The Death of God*. Altizer stelt dat "Geist" het kenotische of leegmakende proces van negativiteit (zie annihilatie) is dat teruggevonden wordt in het Zijn (p63). "This dialectical thinking of pure negation of Spirit kenotically becomes its own other, existing as an actual opposite of its own original identity" (p65). The forward movement of the Spirit is made possible only by the actual process of self-negation (p65). Dit resulteert dan volgens Altizer in de "Dood van God"

Ten tweede: Een ander probleem lijkt me dat de Hegeliaanse dialectiek geen enkele richting aan schijnt te geven, tenzij impliciet dan door middel van woorden als "het Absolute" of "een hoger niveau". Het lijkt interessanter binnen deze dialectische bewegingen een richting aan te geven die positief van aard is, maar toch redelijk los kan staan van een waardeoordeel.

2.3 Een mogelijke oplossing voor de hierboven geformuleerde problemen: *Evolutionaire Dialectiek*: Structuren ontsnappen aan de dialectische annihilatie, inhouden daarentegen niet.

Het eerste probleem van de annihilatie kan redelijk vlot verholpen worden door de dialectiek te koppelen aan de evolutieleer. Het door Darwin voorgestelde "survival of the fittest"¹⁰ als evolutionair principe kan ook dialectisch bekeken worden: de natuur zoekt steeds tussenwegen om op een hoger niveau aan te belanden. Ik spreek hier duidelijk over tussenwegen of zelfs overtredingen, wat maakt dat sommige wetten die gelden binnen bepaalde evolutionaire niveau's, zij het intentioneel, zij het door bot mutationeel toeval, overtreden worden en iets nieuws mogelijk maken. Bijkomend moet er dan ook een mechanisme zijn dat deze dynamische vooruitgang helpt behouden. Ik spreek niet over veroorzaken, wel over mogelijk maken. Een dier heeft op een bepaald moment door mutatie een mogelijkheid gekregen om bijvoorbeeld te vliegen. Dit maakt mogelijk dat het veiliger kan zijn in de lucht dan op de grond. Zulke dieren hebben bijgevolg meer kans om te overleven wat weer mogelijk maakt dat er meerdere exemplaren van deze mutaties kunnen voorkomen.

Bijkomend lijkt het een begripsmatig voordeel op te leveren de wetenschappen en bijgevolg de door ons gekende realiteit in te delen in 4 afzonderlijke hiërarchische niveau's die volgens evolutionair-dialectische principes interageren: het anorganische niveau, het biologische, het sociale en het intellectueel-individuele. Deze niet bijster originele niveau's zijn ook gekozen omdat ze werkelijk ieder "wetenschappelijk" studieobject kunnen bevatten. Indien we deze indeling hanteren kunnen we stellen dat de dialectische bewegingen in de evolutie de hogere niveau's mogelijk hebben gemaakt, en desnoods inhouden van de desbetreffende niveau's hebben vernietigd, zonder daarom de structurele aanwezigheid van de niveau's geweld aan te doen. "Survival of the fittest" is dus eigenlijk Survival, het overleven van degene die een regel overtreedt en er met behulp van andere bestaande regels uit het eigen niveau of een hoger gelegen niveau in slaagt voort te bestaan.

Als voorbeeld kunnen we om het even welke uitgestorven diersoort nemen. Het dier is om evolutionaire redenen uitgestorven. Dialectisch is het partieel geannihileerd, aangezien een hogere

¹⁰ Darwin, Charles Robert. *The Origin of Species*. (1909–14)

evolutievorm is voortgekomen uit dit dier, doch binnen de hierboven gesproken structuren zelf vindt er geen annihilatie plaats, zelfs niet partieel: het structurele biologische niveau is immers nog aanwezig.

Een ander voorbeeld: dieren, meerbepaald mensachtige apen, zijn voortgeëvolueerd naar mensen. Deze apen zelf zijn er ook nog, eventueel is de aapsoort die de link tussen aap en mens vormde uitgestorven, maar het biologische niveau is nog steeds aanwezig, net zoals de mens ook nog altijd een biologisch niveau in zich draagt, maar bijkomend is er ook nog het specifiek menselijke sociale niveau bovenop gekomen, en later ook nog het strikt individuele-intellectuele niveau, maar geen enkel bovenliggend structureel niveau heeft een lager structureel niveau vernietigd, zelfs niet partieel. Neem het biologische aspect van de mens weg en je hebt ook geen sociaal of individueel structureel niveau meer. Onderliggende niveau's maken hogere niveau's mogelijk. Omdat hogere niveau's voldoen aan de voorwaarden van lagere. De lagere niveau's hebben de hogere mogelijk gemaakt. En eens een hoger systeem mogelijk was, hielp dit eventueel mee in het behoud van de lagere. Bijvoorbeeld: Koolstofbindingen (anorganisch) met een eiwit-molecule errond die het behoud van de koolstofbindingen mogelijk maken gezien deze koolstofbindingen dan niet meer afgebroken werden door bijvoorbeeld sterkere bindingskracht van naburige atomen. Verder kan een hoger niveau ook een selectieproces inhouden, aangezien de statische krachten in dit hogere niveau "bepalen" welke dynamische kracht uit een lager niveau ze steunen. De reden om een dynamische kracht te steunen is puur opportunistisch: indien het nieuwe mogelijkheden biedt wordt het gesteund.

Het tweede probleem van de richtinggeving: Wanneer we dialectiek evolutionair beschouwen, dan kunnen we ook een oplossing vinden voor het probleem van de richtinggeving. Evolutie heeft een richtinggeving in zich: beter aangepast aan de omgeving en de eisen van de omgeving, meer overlevingsmogelijkheden, functioneler, mooier, giftiger, krachtiger, groter, intelligenter... Indien we deze dialectisch-evolutionaire richting definiëren als "streven naar meer kwaliteit" lijkt dit nog niet te normatief of ideologisch. Het begrip "meer kwaliteit" is gewoon descriptief en kan worden afgeleid uit de evolutionaire gegevens. Later zal er een onderscheid gemaakt worden in verschillende kwalitatief te onderscheiden Kwaliteiten. Dit wordt uitgewerkt in hoofdstuk 7.

De oplossingen van de probleemstellingen lijken hier al gegeven, doch dienen nog geëlaboreerd te worden voordat ze als wetenschappelijk kompas of ethisch instrument kunnen aangewend worden.

Er dient rekening mee gehouden te worden dat dialectiek een invalshoek was om het probleem te benaderen, het is niet de dialectiek zelf die het uitgangsprobleem van deze tekst was.

We houden aan de *4 evolutionaire-dialectische onderworpen hiërarchische niveau's van wetenschapsvelden* in gedachten, samen met de *kwalitatieve richtinggeving* en de "*mogelijkheidscreatie*". Deze concepten, hun betekenis en verhouding zullen verder uitgewerkt worden in hun consequenties, en er zullen nog enkele andere concepten toegevoegd worden in de loop van deze tekst.

Maar eerst lijkt het belangrijk het relatieve kader van de wetenschappelijke visie te schetsen. Dit werk zou kunnen afgedaan worden als een wetenschappelijk relativistisch pleidooi, maar is dat niet volledig, aangezien het onmogelijk lijkt akkoord te zijn met de consequenties van zo'n visie.

-o0o-

3. Wetenschappelijk relativisme.

We kunnen echter niet zomaar het bestaan van de externe wereld ontkennen, net zomin als we de wetenschappelijke waarheid in twijfel kunnen trekken in een wetenschappelijk relativisme zoals dat van Thomas Kuhn in *The Structure of Scientific Revolutions*¹¹. Samenvattend kunnen we stellen dat Kuhn beweert dat iedere waarheid, wetenschappelijk of religieus, relatief is. Deze waarheden en bijgevolg de wetenschappelijke kaders zijn relatief tenaanzien van hun object aangezien ieder kader een andere waarheid kan propageren over hetzelfde object.

Deze stelling veegt echter direct alles van tafel: het kind wordt met het badwater weggesmeten. Er zijn nog steeds bepaalde waarheden waar we niet om heen kunnen. Onze zintuigen nemen de meeste dingen redelijk onverschillend waar, een appel valt binnen bepaalde situationele contexten steeds even snel en de meeste puur medisch-biologische principes die we in ons lichaam mechanistisch schijnen te kunnen verklaren (feedbacksystemen, hoge en lage druk en permeabiliteit, bloeddorstroming, spierspanning, spijsvertering,...) blijken zo voldoende verklaard om er op een nuttige wijze een ingreep op te kunnen plegen bij een ziekte of defect. Het model voldoet aan het gevraagde nut.

Het lijkt echter nuttiger te stellen dat de externe wereld inderdaad daar is, en dat alle waarheden kloppen, alleen dan binnen hun *relatief* wetenschappelijk paradigma, tijds kader en sociaal veld. Dit houdt in dat een waarheid ook geëvalueerd dient te worden aan de hand van de vraag waarop men een antwoord wil krijgen en het nut welke deze vraag van het antwoord veronderstelt. De doelmatigheid waarmee een vraag gesteld wordt gekoppeld aan het daaruit voortvloeiende nut dat een antwoord kan hebben, binnen het tijds- en sociale kader waarin de vraag gesteld wordt maken dat een waarheid altijd een waarheid is. Hieruit volgt dat de uitgekozen waarheid afhangt van haar kader wanneer deze geëvalueerd wordt. Verandert het doel van de vraag, dan ook de waarheid die als antwoord geformuleerd wordt.

De waarheid is relatief tov het kader. Waarheid zelf is nooit of niet relatief. Een waarheid is een waarheid in haar relatief kader. Alles is waarheid. Alles is waarheid binnen de logica van een kader. Sommige zaken zullen nooit waarheid blijken, omdat er gewoon geen kader is waarbinnen ze kunnen kloppen of nut hebben, en zolang blijven ze onwaar. Sommige zaken zullen immer onwaar

¹¹ Kuhn Thomas, *De structuur van wetenschappelijke revoluties*. 1962. Boom Klassiekers.

blijken. Alleen het kader waarin ze geëvalueerd wordt bepaalt dat het kader relatief is tenaanzien van de waarheid.

3.1 Wetenschappelijk relativisme opent de deuren niet voor het paranormale.

Het blijft echter wel belangrijk om rekening te blijven houden met een bestaande, al dan niet wetenschappelijke, realiteit vanuit de empirie. Men kan een appel zien vallen uit een boom. Een oude Griek zal niet echt meer kunnen vertellen hebben over zijn waarneming dan dat hij een appel heeft zien vallen. Zwaartekracht was er wel al, maar ze bestond nog niet voor de mens en de wetenschap. Later ontdekt Newton de wet van de zwaartekracht en sinds dien is dit een wetenschappelijk gegeven waar men niet om heen kan. Als men wil kan men nog zeggen dat de appel weerstand biedt aan het zweven, maar dan is dat een uitspraak die louter een verschil maakt op talig niveau. Deze uitspraak houdt nog altijd rekening met het fysische gegeven van de zwaartekracht en op talig niveau wordt er louter gewerkt op basis van een tegenstelling. Wanneer we anderzijds zouden vertellen dat er onzichtbare "Zworonoropo's" rondlopen die alles naar beneden duwen of zo, dan is deze uitspraak geen andere interpretatie van diezelfde realiteit, maar gewoon een andere realiteit waar er compleet geen rekening gehouden wordt met fysische gegevens zoals een reeds vastgestelde zwaartekracht. Bovendien is ze niet ervaarbaar op een empirische wijze, zelfs niet door een empirie die rekening houdt met kwalitatieve metafysica als extentie op de subject-object-metafysica (wordt verderop uitgewerkt) die de waarde legt in een kwalitatieve ervaring die dan kan onderscheiden van een andere kwalitatieve ervaring van de waarde van het object. Die andere persoon zal dan bvb vertellen dat we "er nog niet voor open staan" en "nog niet in staat zijn om die dingen waar te nemen om die of die spirituele reden".

Een belangrijke vragenset die zich dan aandient: welk doel heeft die man en beantwoordt zijn individuele ervaring van de realiteit aan dat doel. Met andere woorden: heeft zijn antwoord een zeker nut voor hem?

Zeer waarschijnlijk wel, maar er is geen gedeeld nut, tenzij voor enkele of vele willekeurige "gelovigen" die op het kruispunt van het religieus-spirituele en het wetenschappelijke even de andere weg zijn ingeslagen en denken dat ze met bewijzen die onbewijsbaar zijn een wetenschap kunnen stoeien die enkel een spiritueel doel heeft. Hier situeren we ons op het niveau van de strikt individuele-intellectuele zingeving, die ook zijn nut heeft en zelfs constituerend kan zijn voor groepen in zoverre deze zingeving gedeeld wordt.

Soms worden wetenschappelijke gegevens zoals elektromagnetische stromen, herdoopt tot aardstralen, losgerukt uit hun kader en geheel anders verklaard om het geheel toch nog een wetenschappelijk tintje te geven voor een doel dat hun dient. Voor deze 'paranormalen' ligt er wel enig nut in die pseudo-wetenschappelijke paranormale zaken omdat de bestaande wetenschappelijke antwoorden geen nuttige antwoorden kunnen bieden op een tekortkoming in hun leven, van welke aard die ook moge zijn.

Maar de dag dat er een man bij mij komt aanbellen om te zeggen dat er een kabouter van Mars in mijn tuin zit, en als antwoord op mijn vaststelling dat ik die kabouter niet zie zegt dat hij onzichtbaar is of niet door mij kan gezien worden omdat ik er nog niet klaar voor ben, dan weet ik dat ik die man mooi gedag moet zeggen en de deur toe doen en doorgaan voor "weer een ongelovige". Wetenschap houdt zich aan logische regels en is natuurlijk ook een kwestie van een bepaald geloof. Wetenschap gelooft dat er dingen zijn die ze nog niet begrijpt en van daaruit is er wetenschappelijke vooruitgang. Maar er zijn wel bepaalde logische voorwaarden waaraan het discours moet voldoen om niet te vervallen in een dogmatisch spiritualisme.

3.2 De Quantumhype binnen de paranormale stroming.

Een redelijke halsstarrige hype binnen het paranormale denkkader is de quantumhype. Misschien is het beter om even de beginselen die de grondslag vormen van deze hype nader te beschouwen.

A) Wat leren we van de Quantumfysica?

Natuurlijk zijn er ook zaken die ons nuttig kunnen blijken. Deze worden hier samengebracht. Vervolgens zullen we nagaan wat de verkeerde toepassing ervan kan inhouden.

Golf/deeltjesdualiteit.

Binnen een quantumfysisch kader heeft men kunnen vaststellen dat wanneer men een elektron afschiet op een plaat met daarin twee spleten A en B, dit elektron zich niet voorspelbaar gedraagt. Men schoot één enkel elektron af op de plaat, waarachter zich een foto-elektrische plaat bevond die de inslagen registreerde. De ene keer vloog het door het elektronenkanon afgevuurde elektron door het ene gat, de andere keer door het andere gat. Alles lijkt OK tot hier. Dit bewijst dat een elektron zich als een deeltje gedraagt en via een éénduidige vector voortbewoog. Wanneer men dan de foto-elektrische plaat bekeek was er bizar genoeg sprake van een donkere band (de meeste inslagen) tegenover het punt midden tussen de twee spleten. Dan was er aan weerszijden van de centrale band een afwisseling van lichtere en minder donkere, overeenkomend met de plaatsen waar geen of minder elektronen zijn aangekomen. Hier spreekt men van een

diffractionpatroon wat een onmiskenbaar effect is dat de elektronen zich via een golfbeweging voortbewogen. Het deeltje plant zich voort door de ruimte volgens een golf/deeltjedualiteit.¹²

Superpositiebeginsel.

Hier wordt een veel groter probleem zichtbaar dan op het eerste zich lijkt. Stel dat we ons afvragen wat er gebeurt wanneer we 1 enkel elektron afvuren op de plaat. Wat gebeurt er dan, met andere woorden, door welke spleet vliegt het dan? We kunnen detectoren plaatsen aan de ingang van de spleten. Laten we nu aannemen dat het elektron door de bovenste spleet (A) bewoog. Dan doet de onderste spleet er niet toe en had die net zo goed dicht kunnen zijn. Maar als alleen A open was, dan was het elektron hoogstwaarschijnlijk niet ingeslagen op het detectiescherm op het punt tussen A en B, maar op het punt achter A. Maar aangezien het elektron niet ingeslagen is op het punt recht achter A, is het ook niet door spleet A gegaan. Als we de redenering omkeren kunnen we concluderen dat het ook niet door B is gegaan. Wat is er dan wel gebeurd? We moeten willens nillens vaststellen dat het ondeelbare elektron dan door beide spleten is gegaan. Deze veronderstelling lijkt op niets in de alledaags realiteit, maar in termen van het superpositiebeginsel van de quantumtheorie, zo stelt Polkinghorne, is daar niets vreemds aan. De bewegingstoestand van het elektron was de som van de door A gegane toestand en de door B gegane toestand.¹³

Superpositiebeginsel: een instorting van de golffunctie, een wereld van verschil.

Dit superpositiebeginsel laat tot op het laatste alle mogelijke alternatieve en elkaar uitsluitende mogelijkheden toe. Dan treedt één ervan op als de gerealiseerde werkelijkheid van dat moment daarbuiten. We hebben gezien dat zo'n gebeurtenis kan worden uitgedrukt in termen van de ineenstorting van de golffunctie: de waarschijnlijkheid van het elektron was aanvankelijk uitgespreid over 'hier', 'daar' en 'overall', maar de natuurkundige de vraag stelt 'waar ben je' stelt en op dat moment wordt het antwoordt 'hier' gegeven, dan gaan alle waarschijnlijkheden in die ene werkelijkheid over.¹⁴

We zouden ter illustratie een kleine theatrale trek van Dirac willen aanhalen.

Dirac gaf meer dan dertig jaar lang lezingen over quantumtheorie in Cambridge en publiceerde in 1930 het boek "*Principles of Quantum Mechanics*". Op een dag begon hij een eerste les van een nieuw jaar door een krijtje in tweeën te breken. Terwijl hij het ene deel aan de ene kant legde en het andere deel aan de andere kant, zei Dirac dat er volgens de klassieke theorie een toestand bestaat waarin het stuk krijt 'hier' is en een toestand waarin het 'daar' is en dat dit de enige twee mogelijkheden zijn. Vervang het krijtje echter door een elektron en in de quantumwereld bestaan niet alleen de toestanden 'hier' en 'daar', maar ook een hele serie andere toestanden die uit een combinatie van deze mogelijkheden bestaan – de som van een beetje 'hier' en een beetje 'daar'.

Deze optelmogelijkheid is het superpositiebeginsel waarover we het daarnet hadden.

¹² Polkinghorne, John. 2002. *Quantumtheorie*. Winkler Prins. p35

¹³ naar ibidem. p 35 - 36

¹⁴ naar ibidem. p 58

Verborgen Variabelen.

Verder moet er ook rekening gehouden worden met het feit dat wiskundige fractioneringen van de werkelijkheid geen sluitend voorspellend kader kunnen vormen voor de werkelijkheid die vanuit dit superpositiebeginsel wordt gedacht. Elektronen blijken ‘verborgen variabelen’¹⁵ te bezitten die mogelijk maken dat elektronen ‘een voorkeur’ bezitten. Meer kan men niet zeggen eigenlijk: ze hebben er de ene keer de voorkeur aan dit te doen, de andere keer hebben ze een andere voorkeur... Wat nu? Onvoorspelbaarheid.

Niet-plaatselijkheid en telepathie.

Verder wil ik nog een ander beginsel aanhalen, maar ik ga het niet gedetailleerd bespreken, daarvoor verwijs ik u naar het boek zelf¹⁶. Vroeger ging men uit van een zuivere lokale theorie. Indien men dan binnen een ruimte 2 quantumentiteiten die met elkaar in contact waren geweest situeerde, nl A en B, dan zou een manipulatie op het ene punt geen invloed mogen hebben op de aard en het gedrag van dat andere punt, noch op de waarneming ervan. In de jaren 1980 heeft Alain Spec aangetoond dat er in de fysische werkelijkheid een zekere maten van niet-plaatselijkheid optreedt, nl, een werking op punt A heeft op hetzelfde moment invloed op punt B, en die gevolgen in punt B verschillen naargelang de werking op punt A verschilt. Dit heet **EPR**. **EPR** gaat om werking op lange afstand, tussen 2 quantumentiteiten die ooit met elkaar in contact zijn geweest. Welnu, wat vangen de paragnosten en paranormalen in onze samenleving met deze gegevens aan? Over het algemeen stellen zijn al hun beweringen te reduceren tot het feit dat er een kracht aan het werk is op deze wereld die wij niet begrijpen en zij wel. EPR wordt als een bewijs gezien van telepathie, wat ruwweg gesproken geen enkele bewijsgrond is voor dit verschijnsel, aangezien de intentionaliteit op subatomair niveau niet gelijk geschakeld kan worden met menselijke intentionaliteit. Elektronen hebben wel een zekere ‘voorkeur’ en bevatten ‘ongekende variabelen, maar dat maakt niet dat iets dat op microscopisch niveau plaatsvindt en dan volgens een macroscopisch paradigma bekeken wordt

Potentia en paradigmata.

Het microscopische subatomaire niveau heeft een zekere ‘potentia’, een begrip dat Werner Heisenberg van Aristoteles leende. Hij schreef eens: “*Bij experimenten met atomaire processen hebben we te maken met dingen die feiten zijn, met verschijnselen die even werkelijk zijn als elk*

¹⁵ naar ibidem p 56

¹⁶ ibidem p 94 - 98

*verschijnsel in het dagelijkse leven. Maar atomen of elektronen zijn niet zo reëel; zij vormen een wereld van potentialiteiten of mogelijkheden in plaats van dingen of feiten.”*¹⁷

Dit ligt in de lijn van het paradigma van het wetenschappelijk realisme, in tegenstelling tot paradigma van het wetenschappelijk positivisme. Op een positivistische wijze vertelde Niels Bohr in een brief aan een vriend: *“Er is geen quantumwereld. Er is slechts een abstracte quantumfysische beschrijving. Het is verkeerd te denken dat het de taak van de fysicus is om uit te vinden hoe de natuur is. Natuurkunde houdt zich bezig met wat we over de natuur kunnen zeggen.”*¹⁸

Positivisten zien de rol van wetenschap als het met elkaar in overeenstemming brengen van waarnemingsfeiten. Als men voorspellingen kan doen die op nauwkeurige en harmonische wijze het gedrag van meetapparatuur verklaren, is de taak volbracht. Realisten zien de rol van de wetenschap als het ontdekken van hoe de fysische werkelijkheid echt is. Dat is een taak die echter nooit volledig zal worden volbracht. Natuurkunde gaat tot nader order hooguit over schijnwaarheden, en niet over absolute waarheid. Natuurkundigen zijn, zo stelt Polkinghorn, de kaartenmakers van de fysische werkelijkheid. Realisten stellen dat men een theorie kan schrijven die de werkelijkheid voldoende verklaart, maar die niet in staat is de werkelijkheid volledig te beschrijven.

Tussen dit positivisme en realisme in vinden we nog het pragmatisme. Hier gaat men ervan uit dat we genoeg kennis kunnen opdoen om bepaalde zaken te begrijpen binnen een bepaald kader waarbinnen bepaalde vragen en antwoorden een bepaald nut hebben. Zij stellen echter niet ooit te zullen weten hoe de zaken werkelijk in elkaar zitten. De Metafysica van de Kwaliteit, zoals beschreven zal worden in dit werk, schaart zich aan deze zijde, met een licht overhellen naar het realisme. Deze metafysica stelt dat er geen stoffelijkheid¹⁹ is. Stoffelijkheid is een waarde. Een waarde die gemeten kan worden. Stoffelijkheid is een mogelijkheid van iets. Stoffelijkheid is een potentialiteit. Stoffelijkheid is een Kwaliteit van iets.

B) Toepassingsfouten van de quantumfysische theorie binnen het paranormale denkkader.

De realistische valkuil en het paranormale.

Hier ligt de valkuil: de aanhangers van het paranormale vertrekken hier ook: “The truth is out there”. Maar om de ene of andere reden denken ze schijnbaar toch in staat te zijn bepaalde zaken te weten, alsof ze al in het “out there” geweest zijn. Daar waar de verklaringsgrenzen van de wetenschap

¹⁷ ibidem p 103

¹⁸ ibidem p 100

¹⁹ De reële aanwezigheid van een elektron veronderstelt stoffelijkheid.

liggen, daar staat het paranormale te blinken, met antwoorden en kennisgegevens die men over het algemeen ook al terug vond in tovenaarsverhalen en dergelijke. Het is een magische, onverklaarbare kracht die dingen doet, en zij, enkel zij, kunnen die begrijpen omdat ze die ervaren hebben. Ze vertrekken ook van de veronderstelling dat er “meer” is dan we kunnen denken, maar spelen het spel van de 3-ledige logica niet eerlijk.

Driewaardige logica en hoe het spel verkeerd te spelen.

Eerst kort even schetsen wat we bedoelen met driedelige logica. Sinds Aristoteles zijn wetenschap fundeerde door een doorgedreven categorisering van de werkelijkheid in te voeren zitten we met een probleem. Deze indeling laat geen dialectiek in het denken toe, tenzij in het formuleren van een overkoepelende categorie. Probleem is dat men dan enkel kan kennen wat in een categorie past. De 2-ledige logica die daaruit voortkomt (iets zit in een categorie of het zit er niet in, wat gelijk te stellen valt met “waar” of “onwaar”) kent zijn limieten. Zo ontstond er een wetenschappelijk probleem bij de ontdekking van het vogelbekdier : het is een zoogdier dat eieren legt met levendbarende jongeren die achteraf gezoogd worden. Probleem: ofwel zit een wezen in de categorie “zoogdier” en legt het geen eieren en zoogt het zijn jong, ofwel legt het eieren. In beide categoriën kan men niet zitten. Lidmaatschap van één categorie op een gelijk hiërarchisch niveau sluit het gelijktijdige lidmaatschap van een andere categorie uit. Maar een vogelbekdier is empirisch verifiërbaar en ervaarbaar én is lid van beide categorieën. De oplossing die men heeft toegepast was het toevoegen van een nieuwe categorie die enkel het vogelbekdier en de mierenegel bevat. Stel nu dat ik zeg dat Eddy een vrouw is met ros haar. En Eddy kan thuis zitten of op café. Dan verwachten we een vrouw te vinden met ros haar en ofwel thuis of op café. De Aristotelische wet van de uitgesloten derde maakt dat we dit formeel-logisch veronderstellen. De limiet van dit denken maakt dat we ons niet kunnen voorstellen dat Eddy eigenlijk ook een vent kan zijn die in een wegrerestaurant zit en net zijn haar groen heeft laten verven. De categorisering stelt limieten aan ons denken. Zo had Aristoteles ook nooit durven dromen dat er een toestand kon zijn tussen “waar” en “onwaar” in. Of quantumfysisch gesproken, tussen “hier” en “niet hier”. De driewaardige logica laat toe dat er een tussenpositie is die “misschien” heet. Dit opent heel wat mogelijkheden, en stelt onderandere de eenvoudige duël-logische subject-object-metafysica op de helling.

Terug naar het paranormale. Nemen we een probleemstelling. Er schijnen 2 mogelijkheden te zijn, maar er zou wel eens een derde positie, mogelijkheid of standpunt kunnen zijn. Paranormale denkers denken ook volgens de driewaardige logica, maar passen deze niet formeel toe. Meestal wordt er door paranormale denkers helemaal geen rekening gehouden met 1 bepaald standpunt van

de 2, en wordt daarom het 3^e automatisch de waarheid, omdat het 2^e standpunt voor hen niet aannemelijk was. Wat ze verhullen is dat ze de 1^e factor moedwillig verworpen hebben en niet getoetst hebben op zijn mogelijkheden. Men is immers verplicht aan de logica om beide termen eerst te evalueren op hun potentie alvorens zomaar iets aan te nemen. Probeer maar eens: in de meeste van hun redeneringen kan men die “kracht”, van welke aard ook, gerust vervangen door een sinaasappel of elk ander voorwerp. Indien dat voorwerp de kracht niet kan uitdrukken, dan vinden ze wel weer een ander verschijnsel dat de verhouding tussen bv die sinaasappel en het gebeurde kan verklaren.

Feit is dat ze niet vertrekken van de gegevens die er al zijn. Mogelijkheid 1 is er (bv: ik doe dit met een toestel). Mogelijkheid 2 is er (tegelijktijdig doet een toestel dat). Kan het verschijnsel dat ook op dat moment heeft plaatsgevonden, (bv, dit toestel doet iets anders dan verwacht) door 1 van de 2 termen in gekende gegevens verklaard worden?

- Zoja, dan ligt daar de oplossing van het probleem en kon het probleem even goed volgens een tweeledige logica opgelost worden. Een tweewaardige logica mag, en als deze niet genoeg potentie heeft, dan wordt er overgestapt naar een driedelige logica.
- Zoneen, dan is er nog een derde factor.

Wetenschap gaat eerst de premissen van de 2 factoren na, dan pas de mogelijkheid van een derde factor die het verband tussen de 2 andere kan verklaren in hun onderling driedelig (want de derde factor speelt nu ook mee) verband.

Paranormalen daarentegen slaan de eerste wetenschappelijke stap van de waarneming en verificatie van de waarneming, samen met het nagaan van wat verklaard kan worden uit die waarnemingen over, en stellen direct dat er een derde gegeven is. Dan gaan ze op zoek, en aangezien dit derde gegeven er niet altijd is (er was ook niet altijd een aanleiding om het te vermoeden) is het maar een onzichtbare, ondenkbare, onmogelijke en toch mogelijke bovennatuurlijke kracht die zich niet aan de bestaande en gekende natuurwetten van die domme wetenschappers houdt.

Voor aanhangers van het paranormale schijnt een eenvoudig antwoord dat voldoet aan de dagdagelijkse realiteit niet voldoende te zijn. Daarom verwerpen ze onmiddellijk de tweewaardige logica, ook al had deze kunnen volstaan. Zelfs een driewaardige logica, indien nodig, kan nog altijd uitdraaien op een dagdagelijkse verklaring. Het paranormale is blijkbaar anti-pragmatisch ingesteld. Ze zoeken hun antwoord direct in de driewaardige logica. “Er moet meer zijn!”. Maar aangezien ze

nu een antwoord moeten bricoleren dat de reeds bestaande mogelijkheden, alledaagse eenvoudige werkelijkheden, heeft verworpen (aangezien de tweewaardige logica al op voorhand verworpen is), moeten ze nu aankomen draven met iets dat iedere wetenschappelijke logica ontglipt en spiritueel-bovennatuurlijk is.

Onnodige paradigmatic shifts en paradigmatic transfer van feiten en waarheden.

Andere logische fout die ze maken is een onnodige paradigmatic shift wat resulteert in een soort paradigmatic transfer van feiten en waarheden die binnen 1 paradigma kunnen bestaan, maar daarom niet opgaan in een ander paradigma, terwijl ze menen dat deze waarheden daar ook opgaan. Eigenlijk zijn deze mensen heel selectief in de waarheden die ze aannemen. Ze nemen de gegevens van een quantumwereld die met recht, binnen het kader van zijn eigen premissen gerust kan stellen dat materie (in de hoedanigheid van protonen, positrons, elektronen en quarks, ed...) niet altijd “daar” is, maar ook ergens anders kan zijn, en er misschien ook niet is. Deze gegevens plaatsen ze over in een macroscopisch kader, nl het biologische, sociale en intellectueel-individuele niveau, waar ze menen dat die wetten daar ook opgaan. Aangezien het over mogelijkheden gaat, of “potentia”, gaat deze redenering niet op. Een gegeven kan iets mogelijk maken op 1 niveau, maar daarom zelfs niet eens 1a) bestaan of 1b) mogelijk of 1c) nodig zijn in een ander niveau of 2) zelfs in staat zijn het eigen niveau te ondermijnen.. Om het eenvoudig te beargumenteren met een voorbeeld: het is niet omdat er op atomair niveau een explosie van energie kan plaatsvinden wanneer men een atoom splitst, dat er ook een explosie plaatsvindt wanneer men een mens in 2 snijdt. Het is niet omdat cellen celdeling, permeabele wanden, en fagocytose kennen dat wij mensen in elkaar versmelten wanneer we op straat tegen elkaar lopen, of plots met een eigen kopij aan onze zijde rondlopen wanneer we in de winkel staan en onverwacht treedt er een celdeling op. De paradigmatische niveau's (anorganisch, biologisch, sociaal en individueel-intellectueel), en de feiten en waarheden binnen deze niveau's zijn niet zomaar uitwisselbaar en leveren in het meeste van de gevallen een hoop nonsense op.

Volgens het paranormale denken is paranormaliteit zelf onmogelijk. Misschien moeten we het stelsel helemaal van de kaart trachten te vegen door het te beredeneren met de fouten die ze zelf maakt. We veronderstellen dat “iets niet is zoals het lijkt”. We vertrekken bij de film ‘The Matrix’ waarin gesteld wordt dat ‘er geen lepel is’. U moet eens rondluisteren bij de paranormalen bij u in de buurt, en er zullen er wel enkelen zijn die geregeld zeggen ‘*There is no spoon, you got to see it, and once you've seen it, everything is possible.*’. Eigenlijk maakten de broertjes-filmproducenten

een film met het motto: *“Als je eens een andere bril opzet, zie je misschien meer”*. Maar laten we voortdenken binnen een paranormaal denkkader. *“Het is er en het is er niet, daarom kunnen jullie wetenschappers dit niet aantonen.”* Kunnen we eigenlijk wel aantonen dat iets er niet is, als dit “wisselend aan-en afwezig zijn” bedacht is door mensen, die er ook niet zijn, en die een instrument hebben gebouwd, dat er niet is, om aan te tonen dat er niets is. Als dat instrument er niet is en deze mensen zijn er niet, misschien is de quantumtheorie er dan ook niet en bestaan de mensen die paranormale ideeën verkondigen ook niet.

Het ligt allemaal niet zo simpel, en sommige dingen zijn er weldegelijk (niet?). Maar je moet eigenlijk gewoon nooit vergeten dat je met een bepaalde bril naar iets kijkt, en die bril bepaalt de feiten en de waarheden die je kan zien. Dit wil nog niet zeggen dat er geen feiten zijn waar we zomaar om heen kunnen (neem nu zwaartekracht, onze tas valt toch op de grond als we ze omduwen) en ook niet dat we de feiten en waarheden uit één kader of niveau zomaar naar een ander kader of niveau kunnen worden overgeplaatst.

Wat al niet in zeker opzicht in potentie aanwezig was, zou nooit werkelijkheid kunnen worden.

3.3 Tijdelijke Conclusie

Wanneer de hegeliaanse dialectiek word herbekeken en geherformuleerd vanuit een evolutionair perspectief (zoals in het vorige hoofdstuk aangegeven en zoals dat in de volgende hoofdstukken uitgebreid aan bod zal komen), en wanneer deze in overeenstemming is met de formele driewaardige logica, dan krijgt deze dialectiek een grotere dekkingskracht en een bredere hanteerbaarheid zonder in de valkuilen van de hierboven beschreven absurditeiten te trappen en kan men een snijmes hanteren dat de wetenschappelijke wereld aan mootjes hakt op een wijze waardoor ze overzichtelijker en hanteerbaarder wordt wanneer men op zoek is naar antwoorden.

-o0o-

4. Subject en Object. En Kwaliteit.

4.1 De subjectiviteit van de waarneming.

Reeds sinds de oude Grieken, en meer bepaald sinds Socrates, Aristoteles en Plato vraagt men zich af: "Wat nemen we nu eigenlijk waar en wat is de verhouding van dat wat we waarnemen tot de eigenlijke werkelijkheid?". Een 'waarheid' die we zowel binnen het paranormale domein, de fysica, de quantummechanica als de psychoanalyse te horen krijgen is dat het subject het object beïnvloedt. Bij de quantummechanica kunnen we zelfs zo ver gaan te zeggen dat het subject het object creëert. Een atoom bestaat uit neutronen, protonen en elektronen die rond elkaar trillen. Het atoom op zich bestaat slechts binnen bepaalde tijdscoepures binnen deze trilling. Het instrument dat ontworpen werd om deze trilling of wisselende aan- en afwezigheid waar te nemen kan ook wel als paradigma functioneren, maar het toont desalniettemin aan dat de stoffelijkheid maar een relatieve aangelegenheid is. De aanwezigheid, of de waarneming van aanwezigheid van een atoom lijkt onderandere dus af te hangen van onze perceptuele refractaire periode waardoor we gewoon niet kunnen waarnemen dat dat object er soms ook niet is.

4.2 Subjectiviteit en de nutsvraag.

Maar wanneer we dit koppelen aan de nutsvraag komen we hiertoe: het is inderdaad niet nodig om de afwezigheid of relativiteit van een object waar te nemen om op onze biologische, sociale en individuele wijze voort te leven en te kunnen functioneren. Daardoor is de potentiële afwezigheid van een object niet eens een waarheid op dit niveau, of minstens geen bruikbare waarheid, tenzij men aan quantummechanica doet. Ter verduidelijking: het is mogelijk dat de protonen en elektronen die een asbak constitueren niet steeds (op dezelfde plaats) zijn, dat neemt niet weg dat die asbak daar wel is wanneer hij ergens staat en wij hem nodig hebben.

Wat wil dit nu zeggen? Samenvattend zouden we kunnen stellen dat objecten enkel bestaan indien ze door een subject waargenomen worden. Enkel dan kunnen ze ex-sisteren: daar bestaan buiten ons. Ex-sisteren houdt in dat er een subject is en een object. Indien we het subject in rekening brengen moeten we stellen dat objecten (voor subjecten) enkel bestaan als ze waargenomen worden. Dit waarnemen in de eerste plaats, en bijkomend, het aanvaarden van een waarnemingsgegeven in de tweede plaats, is gekoppeld aan een nutsvraag. Zo passen we ons paradigma aan aan het door ons vereiste nut dat gekoppeld is aan de vraag. Wanneer we namelijk willen roken, dan gaan we er geen elektronenmicroscop bij halen om te achterhalen waar in de golffunctie die asbak zich bevindt. We kijken op de tafel, in de kast en zo nodig nog ergens anders.

Net zoals een door een quantumfysicus ondervraagd elektron op een bepaald moment zegt waar het zich bevindt in de golffunctie en zo deze golffunctie doet ineenstorten, zo doet een vraag gesteld vanuit een bepaalde noodzaak de golffunctie van alle mogelijke waarheden instorten. De nutsvraag, zoals gebruikt in deze context vraagt niet “*Is het nuttig?*”, maar wel “*Wat is hier nuttig?*”. De nutsvraag die gesteld wordt vanuit een bepaalde noodzaak of nutsvraag bepaalt welke Q-attributen of attributen van de Kwaliteit waargenomen worden.

De Kwalitatieve metafysica is in essentie utilitaristisch.

4.3 Subjecten middels objecten.

Een bijkomende moeilijkheid is dat een subject een ander subject ook als object kan waarnemen: een mens bestaat ook uit een set van anorganische, biologische, socialen en individueel-intellectuele gegevens. Een vraag die nu dus pertinent is, is de volgende: wat maakt dat we een mens (=subject) ook als subject kunnen herkennen? We kunnen vlot stellen dat dit gelegen is in het feit dat een subject met een ander subject kan communiceren over de objecten die het waarneemt, samen met zijn daaraan gekoppelde nutsvraag en zijn verlangen. Objecten creëren ook subjecten.

We vinden dit terug in o.a. het psychoanalytische paradigma waarin gesteld wordt dat het 'Ik' bestaat middels incorporatie van de objecten. Deze incorporatie houdt in dat kwalitatieve gegevens over het betreffende object 'opgenomen' worden door het subject. Vanaf dan kunnen we er ook concepten en abstracties rond vormen, er over nadenken, ernaar verlangen of ze haten en dus verlangen er niet mee geconfronteerd te worden.²⁰

Een ander gegeven uit het psychoanalytische paradigma is dat psychotici, die zoals gesteld losgekoppeld zijn van de realiteit, die geen 'Ik' hebben, of minstens niet als subject (lees gedeeld subject, gedeeld door het conflict tussen zijn verlangens en de eis van de natuurlijke en sociale werkelijkheid) bestaan doordat de connectie met de buitenwereld (het waarnemen van externe objecten) verbroken is geweest. Zij stellen het op dat moment met de kwalitatieve gegevens van de reeds geïncorporeerde objecten die ze ter bevrediging en minimale constitutie van hun 'Ik' intern oproepen wat dan resulteert in hallucinaties en vreemde lichaamssensaties. Objecten creëren dus subjecten.

²⁰ Verhaeghe, Paul. 19xx. *Impasses en antwoorden Vanuit Lacans Discourstheorie.* p xx

4.4 In de dierenwereld.

Indien iemand dan vraagt: "Waarom kunnen dieren dan geen subjecten zijn, nadenken, theoretiseren en dromen over 'de dingen' in de voor hun externe wereld?" dan mag het antwoord redelijk eenvoudig zijn. We zullen momenteel volstaan met te zeggen dat ze niet beschikken over de taal in de modaliteit zoals wij die kennen en die mogelijk gemaakt wordt door een neurologisch-kwalitatief schakelbord zoals beschreven door Sigmund Freud in "Das Entwurf". De betekenis van "Das Entwurf" voor de ethiek en de mens zoals we die kennen zal kort gesitueerd en beter uitgewerkt worden in een apart daaraan gewijd hoofdstuk. We kunnen ook stellen dat bepaalde dieren de dynamische kwaliteit bezaten om vanuit hun statisch niveau op te klimmen tot een hoger niveau middels een mogelijkhedenvoorwaarde zoals een systeem beschreven in "Das Entwurf". De betekenis van deze uitspraken zal duidelijk worden verder in deze tekst.

4.5 Terloopse samenvatting.

In het kort: een object bestaat middels een subject en de modaliteit waarin het object bestaat hangt af van de nutsvraag die het subject eraan koppelt. Om in een subject-objectwereld te bestaan heeft een object een subject nodig. Verder bestaan subjecten ook enkel middels het waarnemen van objecten. Objecten creëren subjecten en subjecten creëren objecten. Ze veroorzaken elkaar, zou men kunnen stellen; doch dit dient herbekeken te worden.

4.6 Een mathematisch-logisch probleem.

Het is hier dat zich een mathematisch-logische fout bevindt: 2 entiteiten die enkel middels elkaar bestaan kunnen elkaar niet creëren. Om alle misverstanden te vermijden: dit gaat niet over het verloop in de hele geschiedenis van de wereld of een enkel subject of iets dergelijks. Indien men de geschiedenis erbij neemt kan men inderdaad zeggen dat de objecten er eerst waren en dat de subjecten pas later gekomen zijn om door hen 'gecreëerd' te worden. We hebben het niet over dit moment. We hebben het over een zeer kortstondig moment waarbinnen een subject een object waarneemt. Iedere keer we een object waarnemen is het alsof we het voor het eerst waarnemen: de contouren, vormen, kleuren, densiteiten, oppervlaktes, weerkaatsing, gewicht en andere kwaliteiten worden waargenomen en afgewogen tegenover de reeds bestaande kennis over het object, tenzij we dit object voor het eerst waarnemen natuurlijk. In dit laatste geval wordt het dan getoest aan de kennis die reeds verworven is over andere (gelijkaardige of tegengestelde of ...) objecten. Dit is een zeer kortstondig moment in de fenomenologie van de waarneming waarbinnen er een band tussen het subject en het object gesmeed wordt waarbinnen het subject het object constitueert in zijn 'zijn' en het object het subject constitueert in zijn 'worden'.

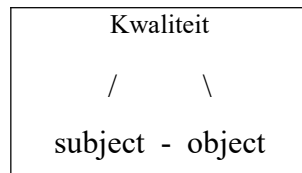
Een kort voorbeeld met getallen. We nemen de volgende stellingen aan:

- 1 doet 2 ontstaan.
- 2 doet 1 ontstaan.

Laat deze nu gelijktijdig plaatsvinden: 1 doet 2 ontstaan en ... Hier hapert de redenering al: 2 doet 1 ontstaan maar is er nog niet want het moet nog geschapen worden door 1, terwijl het toch al de 1 in het leven geroepen heeft. Mathematisch en in de logische tijd onmogelijk dus.

4.7 Kwaliteit

Een deductief-noodzakelijke oplossing is dat we een derde, mogelijk makende en tegelijk mediërende factor in het leven roepen. Deze factor heet 'Kwaliteit'.

We kunnen Kwaliteit omschrijven als de eigenschappen van de dingen die we om ons heen waarnemen: de kwaliteit, de waarde, de valentie van iets. Een getal als resultaat van een meting (lichtspectrograaf, oscilloscoop, kleurwaarde, tonaliteit, kleursaturatie, densiteit, soortelijk gewicht, gewicht, buigzaamheidsfactor, breekbaarheidsfactor, transparantie, chemische eigenschappen, oplossingsgraad, smelttemperatuur, zelfs de economische waarde) binnen een anorganisch niveau of paradigma. Dan zijn er ook nog biologische parameters die ook uitdrukkingen zijn van een bepaalde kwaliteit of waarde van het ding: permeabiliteit, voedingswaarde, smaak, geur. Als enkele voorbeelden van sociale waarden: wederom: de economische waarde, de bruikbaarheid, stevigheid, nut,... Verder zijn er ook de kwalitatieve waarden die terug te vinden zijn binnen een individueel-intellectueel kader: emotie (opgeroepen door een positieve, neutrale of negatieve herinnering aan of ervaring met het object), appreciatie (vormgeving, stijl, kleur, smaak, geur, nut,...).

Eén object kan dus immens vele kwaliteiten bezitten en er kunnen vele waarheden geponeerd worden over een object en diens kwaliteiten, afhankelijk van het niveau waarop het kader zich bevindt.

Kwaliteit is de mogelijk makende factor: het maakt mogelijk dat de band tussen

- het subject (dat het object waarneemt in zijn kwalitatieve aspecten en aldus het object als iets dat buiten zichzelf als subject ex-sisteert waarneemt waardoor dat object een bestaan krijgt in de subjectieve waarneming.)
- en het object (dat door het subject waargenomen wordt in zijn kwalitatieve aspecten, waardoor het subject, dat zelf kwalitatieve aspecten bevat, geconstitueerd wordt.).

De band tussen beide wordt geschapen door de voorafgegevenheid van de Kwaliteit. De Kwaliteit is er al aangezien zij de subjecten en objecten in het leven heeft geroepen. De Kwaliteit gaat de ervaring vooraf. De Kwaliteit is er al en wordt door ons subject ervaren, en vanuit die ervaring constitueren wij het object.

4.8 Kwaliteit, mogelijkheid en Arête.

Kwaliteit is ook een mogelijkheidsbeginsel. De meeste vooruitgang wordt stevast gevonden waar er in de eerste plaats een statisch gegeven of een structuur aanwezig is als verankering van het reeds bestaande niveau en van waaruit men dingen kan uit proberen (neem nu een kleine bevolking, of een set atomen) en waar zoveel mogelijkheden uitgeprobeerd worden als mogelijk. Daar waar er veel dynamiek is, daar is de meeste vooruitgang. En de meeste dynamiek kunnen we terugvinden daar waar er de meeste mogelijkheden uitgeprobeerd worden. Circulair, maar niet bedoeld als argument.

De Grieken hadden dit goed begrepen: lees er Homerus op na in de Ilias en ga op zoek naar de arête, daar waar Hector tot zijn vrouw spreekt alvorens te gaan strijden om Troje. Hector was een man die al zijn mogelijkheden benutte: een huis bouwen, op het land werken, planten, het veld ploegen, zaaien, oogsten, jagen, een dier villen en versnijden, strijden op het slagveld en houden van zijn vrouw en kinderen.

Op deze wijze lijkt het mogelijkheidsbeginsel wel op een ideologische imperatief, maar dat mag geen belemmering zijn om hem te aanvaarden. Het is de meest primaire wet van de natuur: *“Benut alle mogelijkheden. Streef naar Kwaliteit”*. Probleem met zo’n ideologische invulling is de volgende: *“Wat is Kwaliteit dan?”*. Los van de hieropvolgende definiëringen is Kwaliteit ook een ethisch beginsel dat zijn grondslagen vindt in statische en dynamische bewegingen. Als antwoord op een ideologie-kritische aanval die niet akkoord is met deze evolutionaire basis stelt deze metafysica de volgende vraag: *“Is het fout de evolutie te steunen wanneer men de gegeven, reeds bestaande statische structuren respecteert, en eventueel een overtreding begaat die het hele systeem*

*ten goede kan komen, maw, wanneer deze een Dynamische Kwaliteit bezit?”*²¹ Deze vraagstelling zal verder overwogen worden in de volgende hoofdstukken.

4.9 Kwaliteit en ervaring.

Ervaring is een belangrijk gegeven binnen deze kwalitatieve metafysica, die tracht een overstijging te zijn van de beperkingen van de subject-object-metafysica. De ervaring is de constituerende bron van de wereld zoals we die kennen, of laat ons beter zeggen: zoals we die ervaren. Ervaring gaat aan het denken vooraf aangezien het de ervaring van de Kwaliteit is die de subjecten schept, en dus ook het denken in het subject. Daarom is de Kwalitatieve metafysica dan ook door en door empirisch. De empirie stelt dat een aspect van de werkelijkheid pas in waarheidsuitspraken kan gevat worden nadat dit aspect ervaren is geworden. Zo ook de kwalitatieve metafysica.

4.10 Kwaliteit. Ervaring. Mens. Wetenschap.

We mogen niet vergeten dat we hier aan het spreken zijn over menselijke waarneming. Kwaliteit is wat ons eigenlijk mens heeft gemaakt. En ook niet: we zijn mens geworden doordat een biologisch patroon de mogelijkheid heeft geschapen om Kwaliteit te ervaren en te communiceren in een neurologisch netwerk, maw een neurologisch-kwalitatief schakelbord, en dat in een breed scala aan verschijningsvormen van die Kwaliteit.²²

Vandaar dat de wetenschap zoals we die kennen waarschijnlijk een typisch menselijke aangelegenheid is, tenzij ooit gevonden wordt dat een bende termieten een wetenschappelijk of spiritueel systeem kent. Vraag daarbij: wat is wetenschap eigenlijk? We kunnen antwoorden dat wetenschap het stelsel is van de kennis die we bezitten over objecten met als nut deze objecten beter te kunnen benutten. In dat geval doen mijn fretten ook aan wetenschap wanneer ze wederom een drankbrik onder de kast sleuren. Ze leren het object ‘drankbrik’ beter kennen, vergaren er kennis over, en kunnen daaruit dan afleiden wat een nuttigere wijze kan zijn om die doos te benutten of een betere manier kan zijn om die doos te verplaatsen. Deze informatie wordt visueel gecommuniceerd

²¹ Drie kleine voorbeelden alvast, als voorproever, teneinde te illustreren dat de Kwalitatieve Metafysica geen vrijbrief is voor massavernietiging, uitroeiing, moord, ... :

1.) Hitler was fout volgens deze ethiek aangezien zijn daden het statische niveau van de gemeenschap waarin hij leefde bedreigde en een groot deel van de potentia van zijn volk in de kiem smoorde. 2.) Hitler vergeten is fout aangezien het dynamische mogelijkheden toelaat waardoor een totalitaire verrechtsing weer opnieuw kan plaatsgrijpen. 3.) Hitler doden was juist aangezien deze daad een dynamisch gegeven was die een bedreigende factor van het statische niveau wegnam en de volledige potentia van het volk weerbeschikbaar stelde.

²² Voor de verdere uitwerking hiervan is het wachten tot wanneer de bestpreking van Freuds “Entwurf” aan bod komt.

doordat de ene fret de andere het anders ziet doen waardoor het beter gaan om die wijze vervolgens ook eens uit te proberen, met kans op succes.

“Echte” wetenschap, wetenschap zoals natuurkunde, filosofie, psychologie kan niet op deze wijze ontstaan. Er wordt op een andere wijze over gecommuniceerd. Er wordt door bemiddeling van de taal gecommuniceerd. Dit is waar mens en dier verschillen: een dier moet het stellen met een beeld²³ van iets, een mens stelt het met de taal die over een beeld van iets gaat. Mensen staan verder af van het Reële dan dieren, deze laatsten zitten er nog niet midden in, aangezien ze een boom nog steeds als een boom zien en niet als een verzameling quanta, elektronen, cellen, overlevingsgericht interessante grondstoffen, economisch gericht interessante grondstoffen, etc,... Zij hebben ook hun nutsvraag die de wereld vorm geeft. Een elektron “ziet” elektronen, een cel “ziet” cellen, een dier ziet de werkelijkheid nóg anders. Zij kennen ook een bemiddeling, maar niet zo een beperkende als de taal. Mensen communiceren over de dingen die ze waarnemen en kunnen de vergaarde kennis over deze waarnemingen ook communiceren naar anderen toe. Ze hebben leren spreken wat mogelijk maakte te communiceren over manieren om problemen op te lossen en om hun verlangen te uiten wanneer de aangepaste realiteit niet meer voldeed aan hun Kwaliteitseis. Mensen hebben Kwaliteit in een breed scala leren waarnemen.

Kwaliteit is een dynamisch beginsel dat een mogelijkheidspatroon heeft gecreëerd binnen een biologisch systeem waardoor dat systeem op sociaal niveau Kwaliteit kan communiceren en op individueel niveau Kwaliteit kan ervaren en beleven en wederom communiceren naar een sociaal niveau met als gevolg dat men (samen) de biologische en anorganische (tot zelfs de sociale en individuele) werkelijkheid kan manipuleren. Kwaliteit is een gegeven dat er reeds was, maar door een mogelijk systeem zoals het Entwurf kan de mens ermee ‘overweg’. Kwaliteit is een gegeven dat objecten in het leven heeft geroepen, “niet-worden” en “worden”, “Ding an Sich” en “Ding fur Sich”, statica en dynamica. Ze zijn samen in het leven geroepen en hebben elkaar nodig.

4.11 Keuze.

Keuze is geen typisch menselijk gegeven. Op sommige andere niveau's is er ook keuze, laat ons maar denken aan de ‘voorkeur’ die bepaalde deeltjes hebben om zich te bewegen naar andere deeltjes en zich eraan te hechten, of net niet. Op het biologische niveau lijkt het moeilijker detecteerbaar, maar wanneer we de vloek van de mathematische onvoorspelbaarheid die de natuurkundige regelneven voor immer zal blijven teisteren erbij nemen als minimale vorm van

²³ In de maximale extentie van het begrip: gewoon iets zien, maar ook een ander wezen of ding iets zien doen.

keuze, dan moeten we op grond van genetische mutaties spreken over keuze. Op dierlijk sociaal gaat dit argument niet op, maar op menselijk sociaal niveau moeten we ook spreken van onvoorspelbaarheid, daar praktisch iedere rondlopende mens begiftigd is met keuze. Maar het is wel door de mogelijkheden die gecreëerd werden door de invoering van Kwaliteit in het neurologische schakelbord van de mens dat keuze een bijzonder tintje heeft gekregen. Men kan ook expliciet voor iets kiezen dat anti-dynamisch, zelfdestructief, of “slecht” is, men kan ook maximaal dynamische keuzes maken die geen rekening meer houden met de statische verankering van het niveau waarop men zich bevindt en dat niveau aldus vernietigen. Anderzijds: zelfs cellen kunnen deze (schijnbaar) anti-dynamische keuzes maken: cellulaire kenose houdt in dat een cel zichzelf laat leeglopen en dus “zelfmoord” pleegt. Dit kan individueel anti-dynamisch zijn, maar op statisch vlak meer mogelijk maken.

Keuze en onvoorspelbaarheid liggen aan de bron van de evolutionaire dialectiek binnen een Kwalitatief kader. Zonder deze factor zouden er geen tussenwegen, oplossingen, of zelfs boute overtredingen van natuurwetten om toch verder te kunnen evolueren, kunnen zijn. In een verder hoofdstuk zal er gesproken worden over statische en dynamische principes en kwaliteiten, en zal er uitgelegd worden wat er verstaan mag worden onder het concept “keuze”. Deze onbepaaldheid, onvoorspelbaarheid, keuze en toeval vormen de grondslag van deze principes.

4.12 Kwaliteit. Definieerbaar?

Kwaliteit is een redelijk ondefinieerbaar gegeven.

Toch is het mogelijk om een minimale secundaire defenitie te geven van de afgeleide kenmerken en attributen van deze Kwaliteit. Deze defenitie veronderstelt een subject om deze afgeleide kenmerken waar te nemen. We spreken hier over de kwaliteiten van de Kwaliteit. De secundaire, minimale defenitie stelt het volgende : *“Kwaliteit is waarde, getal, kleur, vorm, aangenaam of onaangenaam, goed of slecht, ...Kwaliteit, dat zijn de adjectieven die bij een woord kunnen staan en het samenspel van waarden en maten die iets meten in een categoriaal object-subject-systeem. En ook datgene wat we nog niet kennen. ”*

We kunnen ook een andere definitie geven van Kwaliteit, een maximale primaire defenitie zonder attributen die vertrekt vanuit een reële noodzaak en dus een object veronderstelt : *“Kwaliteit is ook het ondefinieerbare nulpunt van ons begrip dat de verhouding en de noodzaak tot verhouding (vooral dan bij het subject) doet ontstaan en in stand houdt. Mysterieus en algemeen gekend. ”.*

Iedereen weet wat een goede stoel is (met dat mogelijk nut voor zijn doel).

4.13 Enige winsten van het gebruik van een Kwalitatieve Metafysica als extensie van een klassieke subject-object-metafysica (KSOM) tegenover het gebruik van een pure subject-object-metafysica (SOM).

Over “Waarde”

Binnen de subject-object-metafysica (SOM) stelt men dat wat niet kan onderscheiden worden van iets anders niet danig bestaat (als iets afzonderlijks). De Kwalitatieve Metafysica (KM) daarentegen stelt dat wat geen Kwaliteit bezit niet wordt onderscheiden (van iets anders, waardoor het niet als afzonderlijke entiteit bestaat). Voegen we dit samen, dan verkrijgen we: Wat geen ervaarbare waarde heeft wordt niet onderscheiden. (wat kan gezien worden als een subject-object-uitspraak binnen een Kwalitatieve Metafysica: KSOM). Deze KSOM blijft door en door empirisch gericht. Namelijk: Kwaliteit brengt het object voort wat dan wordt waargenomen onder de vorm van eens statisch patroon van anorganische, biologische, sociale of individueel-intellectuele waarden of kwaliteiten.

Over “Wetenschappelijke werkelijkheid”

Het idee dat er zoiets bestaat als een wetenschappelijke werkelijkheid is een gevolg van het feit dat men de 4 niveau's heeft gesplitst in 2 delen: de objectieve werkelijkheid die empirisch verifieerbaar zou zijn en de subjectieve werkelijkheid die geen terrein zou zijn van de empirische wetenschap. Hierbij worden er 2 paren gevormd: anorganisch-biologisch (object) en sociaal-individueel (subject). Indien de wetenschappelijke werkelijkheid enkel zou bestaan uit het “object-deel”, dan kan ze geen uitspraken doen over het subject, de mens, de samenleving. Dit kan wel als de wetenschap het subject-deel zou zien als een stabiel patroon (en beseffen dat men enkel iets zegt over het op dat moment stabiele patroon, dus niet over het dynamische patroon dat er ook deel van uit maakt) dat mogelijk gemaakt wordt door de stabiele en dynamische patronen van lagere en hogere niveau's.

Over “Veroorzaken”

Dit concept dient eigenlijk geschrapt te worden uit het wetenschappelijke jargon en vervangen worden door “voldoen aan de voorwaarde van”. *A veroorzaakt B* kan dan hertaald worden naar *B voldoet aan de voorwaarden van A*. Men kan bijvoorbeeld niet stellen dat koolstof denkende mensen heeft veroorzaakt die dan koolstof zouden onderzoeken. Het is eerder zo dat een statisch biologisch patroon voldoet aan de voorwaarden van het statisch-dynamische anorganische patroon. (Een levend wezen) Vervolgens voldoet het biologische statische patroon aan de voorwaarden van de statische en dynamische voorwaarden van een sociaal patroon. (Het wezen is in staat tot

communicatie, samenleven, leren,...). En tenslotte voldoet het intellectueel-individuele statische patroon aan de voorwaarden van de sociale statische en dynamische patronen. (Het individu kan binnen zijn samenleving aan onderzoek doen, en heeft specifieke verlangens en interesses tot onderzoek die verenigbaar zijn met zijn sociale onderbouw en eventueel het gangbare paradigma van zijn tijd. Het is een beroep maw.)

Over “Het stoffelijke”

Het stoffelijke is datgene wat met meetinstrumenten die stoffelijke waarden of kwaliteiten meten gemeten en waargenomen wordt. Het stoffelijke is het resultaat van Kwaliteit. Er zijn ook niet stoffelijke Kwaliteiten.

Dit brengt ons bij de geest-materie-problematiek.

De materie omvat de geest omdat de geest voldoet aan de voorwaarden :

- van de materiële biologische en anorganische statische patronen
- van de trek van deze patronen naar meer dynamische, ongedefiniëerde, contextueel best aangepaste realiteit .

Beide zijn evolutionair volledig van elkaar gescheiden statische niveau's die zonder tegenspraak kunnen bestaan in elkaar. De geest omvat de materie niet.

4.14 Samenvatting van de functionele attributen van het concept Kwaliteit.

We kunnen volstaan met een korte lijst en enkele aanduidingen :

- Kwaliteit wordt waargenomen.

Op het moment dat Kwaliteit wordt waargenomen krijgen we een ineenstorting van de golffunctie.

- Kwaliteit is statisch en/of dynamisch van aard.

Op het moment dat de golffunctie in elkaar stort zien we enkel de statische patronen van Kwaliteit. De dynamische patronen kunnen waargenomen worden in hun statische gedefiniëerdheid (bv: omschrijving van een ethische daad, ontstaan van koolstof,...)

- Kwaliteit heeft een doel.

Namelijk zichzelf. Kwaliteit is de oorzaak van een proces waarin het mediaert en waarvan het een geregenereerd product is.

- Kwaliteit is dialectisch van aard.

Aangezien het een onophoudend gevecht is tussen statische patronen en dynamische bewegingen. Deze samenwerking van krachten is eventueel opbouwend. Gezien de dialectische component hierin van behoud , vernietiging en opheffing zien we de noodzaak tot een driedelige logica.

- Kwaliteit is de mediërende factor tussen subject en object.

Wat maakt dat we als subject objecten waarnemen, wat ons subject maakt. Hier op dit logische tijdstip gebeurt de waarneming (cfr. Hogerop)

- Kwaliteit schept mogelijkheden (potentia)

Hier klopt de motor van de Darwiniaanse evolutieleer: ad random mogelijkheden aftasten, per toeval. Wat natuurlijk ook de mogelijke verklaringskracht van fenomenen op een lager niveau tenaanzien van fenomenen op een hoger niveau inperkt. Er dient echter wel opgemerkt te worden dat op het sociale-culturele niveau eerder een Lamarckiaanse evolutieleer van toepassing is wat de mogelijkheid biedt bepaalde fenomenen zeer gedeeltelijk te verklaren gezien er hier minder ad random gewerkt werd, maar op basis van “usefulness”.

-o0o-

5. De wetenschappen, evolutionair geordend in 4 niveau's

5.1 De uitzondering is de regel.

Laat ons even terugkeren naar de natuurwetenschappen om de evolutionaire patronen daar nader te beschouwen: we horen de constante verzuchting van de wetenschappers dat het toch lastig is dat ze regels en patronen vinden maar dat er ook altijd weer gegevens gevonden worden die deze regels tegenspreken. De natuur wil zich blijkbaar niet houden aan de regeltjes die de wetenschappers "ontdekken".

Misschien moeten we ons de vraag stellen of de natuur misschien maar één regel volg, namelijk, *zich niet aan regels houden*. Regels zijn de statische patronen van de natuur die haar behouden voor verval. Anderzijds is er een principe dat deze regels met de voeten treedt, een dynamisch principe dat wanneer de evolutie voor een dilemma gesteld wordt, deze evolutie toch nog op zoek gaat naar een sluiptweg om een andere oplossing te vinden. Binnen de biologie bekeken vinden we hier het principe van de natuurlijke selectie terug: natuurlijke levensvormen evolueren constant volgens dit principe. Natuurlijk is het het best aan de omgeving aangepaste dier dat het pleit wint, maar hoe ontstaan deze mutaties? Door de statische patronen van de natuur te omzeilen en een mutant te ontwikkelen. Het is inderdaad wel de best aangepaste die overleeft, maar die is er niet zomaar. Eigenlijk is het die levensvorm die de meeste mogelijkheid tot dynamische veranderingen in zich heeft dat het beste overleeft. Hier vinden we wederom terug dat een bestaansvorm die de maximale *potentia* benut binnen een bepaald niveau de meeste vooruitgang kent in de richting van meer Kwaliteit. Als we dit denken binnen de dierenwereld, dan is dit het dier dat de regels van de natuur het meeste met de voeten treedt.

Anorganisch.

Op atomair en moleculair anorganisch niveau waren er in het begin enkel de elementen van groep 1 t/m 3 (dit zijn enkel de niet-metalen en die kunnen enkel met niet-metalen binden. Hetzelfde voor groep 5 t/m 7, de metalen. Later is er ook groep 4 bijgekomen. Deze bevat enkel koolstof. Koolstof kan zich met zowel metalen als niet-metalen kan binden. Het koolstofatoom is er in de evolutie ook het laatste bijgekomen. Deze stap was niet onbelangrijk aangezien er hierdoor een atoom gecreëerd werd dat in staat was zich te binden met om het even wat waardoor het de geldende bindingswetten kon overtreden en enkele miljoenen nieuwe molecules kon laten ontstaan. Naast enkele miljoenen atomaire schakeringen (vgl, de meeste metalen en niet metalen zijn maar in staat tot enkele duizenden stabiele schakeringen)

Biologie

Maar het overtreden van de dan reeds geldende bindingswetten heeft nog iets nieuws mogelijk kunnen maken. Leven. Koolstof is een atoom met een dynamische waarde, de anderen zijn statisch qua waarde. Koolstof heeft een dynamische kwaliteit, de anderen hebben een statische kwaliteit. Bij de ééncelligen vinden deze twee principes ook terug. Een harde buitenkant is een goede bescherming tegen invloeden van buitenaf, deze moet zo onveranderbaar mogelijk zijn om te zorgen dat de inhoud kan overleven. De buitenkant heeft een statische kwaliteit. De binnenkant, die het DNA bevat, is dynamisch, aangezien de DNA-strengen constant muteren en zichzelf delen en bijkomende de externe schelp beïnvloeden opdat ze toch constant de maximale weerbaarheid aan invloeden van buitenaf kan bieden.

Het Sociale Veld

Zo is er een bekende observatie van Benedict²⁴ die opmerkte dat een indiaan in New Mexico, Zuñi, de mores met de voeten trad en veel en graag vertelde. Hij werd door zijn stam beschuldigd van teveel te praten, terwijl zwijgzaamheid een deugd is bij de indianen, en van door een raam naar binnen gespiegd te hebben. Verder was hij de enige van zijn stam die contacten onderhield met blanken en zelfs handel met hen dreef. De indiaan werd door de indiaanse officiële priesters gemarteld als voorspel op de uitvoering van de doodstraf maar werd door de blanken bevrijd. Het was Benedict niet ontgaan dat deze priesters hierna hun ambt neerlegden. De betrekkingen met de blanken werden opgevoerd en de bevrijdde indiaan keerde wat later terug naar zijn stam als sjamaan. Hij nam deel aan alle rituelen, zong liederen, schreef poëzie en werd een groot verteller die geëerd werd door zijn stam omwille van deze vertelkwaliteit. Het dient geweten te zijn dat sjamanen strikte individualisten zijn die een bepaald ethisch of moreel principe voorstaan en die compleet geen uitstaans hebben met de priesterkaste. Later is hij nog door zijn stam verkozen als gouverneur. We vinden hier de statische patronen van behoud weer bij de priesterkaste, en de dynamische vinden we bij deze indiaanse sjamaan.

Intellectueel-individueel

²⁴ Benedict, Ruth Fulton. 1935, *Zuñi mythology*.

Op intellectueel en individueel niveau kan het zijn dat vanuit een persoonlijke voorgeschiedenis bepaalde culturele normen van de cultuur waarin men leeft niet aanvaardbaar is. Dit kan zijn uiting vinden in 2 mogelijkheden: ofwel vormt het individu een symptoom dat een uitingsvorm is naar de gemeenschap toe van diens individuele probleem met de geldende morele normen, ofwel kiest de persoon voor een ethische keuze. Deze keuzes kunnen van die aard zijn dat ze een maatschappij op z'n kop zetten of op z'n minst openstellen voor een andere norm. Wanneer er genoeg dynamische individuen zijn die de geldende statische morele patronen aanvecht bestaat de kans dat de norm verandert, en dan verwordt de dynamische norm tot een statische algemeen aangenomen norm die het niveau waarop de cultuur nu aanbeldt is, verankert.

5.2 In en als functie van...

Het lijkt belangrijk twee gegevens, namelijk “als functie van” en “in functie van” even te herdefiniëren. **Een fenomeen staat in functie van het niveau waarin het zich bevindt, en werkt als functie van het niveau dat daarmee iets extra aanvangt, als functie van een hoger niveau dus.** Voor sommigen mag dit muggenzifterij lijken of eventueel onlogisch, maar deze herinterpretatie, die eventueel de boel lijkt om te keren, biedt een zeker winst qua denken. Simpelweg omdat ook hier geen oorzakelijkheid meer geïmpliceerd is: een fenomeen draait in functie van één niveau, als functie van een mogelijkhedencreatie op een lager niveau en heeft de potentie in zich iets mogelijk te maken op een hoger niveau waar het als functie werkt.

5.3 De evolutie- of wetenschapsniveau's : anorganisch, biologisch, sociaal, intellectueel

In ieder niveau vinden we deze principes onveranderd terug. We hadden zonet al het atomaire (anorganische) niveau en het biologische niveau. Tussenin hebben we ook al het sociale niveau belicht vanuit een klein voorbeeld. Tenslotte bespraken we het intellectueel-individuele niveau.

Het mag verleidelijk lijken om nu een hiërarchie op te stellen om de evolutie te helpen verklaren. Men kan stellen dat er verschillende categorieën zijn van evolutie: de anorganische, de biologische, de sociale en de intellectueel-individuele. Het is dan nog verleidelijker om een verandering van een hogere-orde niveau te zien **als** functie van een verandering op het lagere niveau, of om de veranderingen op lager niveau te zien **in** functie van een hoger niveau. We mogen niet vergeten dat al deze niveau's redelijk los stonden van elkaar en dat bijvoorbeeld het koolstofatoom er niet gekomen is **opdat** er leven zou kunnen ontstaan en dieren en mensen en gebouwen en kunst... Dat koolstofatoom is er gewoon gekomen, deels door toeval, deels doordat er een Kwalitatieve noodzaak aan was, in die zin dat het op dat moment enige bestaande hoger gelegen

niveau, Kwaliteit genaamd, deze binding heeft behouden, heeft laten voortbestaan. Binnen atomen bestonden er patronen die zich ordenden in materie. Deze materie had bepaalde patronen en kenmerken, en er zijn veranderingen opgetreden omdat deze nu eenmaal mogelijk en noodzakelijk waren. De evolutie lijkt de primaire bezigheid te hebben vrijheid aan te bieden aan lagere evolutieniveau's. We zien dit op elk van deze niveau's: koolstof ontstond als dynamische oplossing om de beperkte bindingsmogelijkheden van de andere groepen te omzeilen, daar kwam leven uit voort, ééncelligen, die weer een omweg moesten vinden om zich te beschermen tegen invloeden van buitenaf, een oplossing voor het probleem van de reproductie door over te gaan van de identieke reproductie (mitose) die quasi geen verandering toelaat naar meiose die dit wel toelaat met daarbij direct het ontstaan van de seksuele keuze, het ontstaan van meercelligen, daarna dieren, mensen, planten, het vrijkomen van zuurstof, symbiose, dood en regeneratie, rituelen en godsdiensten, speculatief denken over de toekomst, nieuwsgierigheid en kunst...

Allerlei verschillende vormen van dynamische vooruitgang die geruggesteund wordt door statische patronen zoals een halfdoorlaatbare celwand, botten, schelpen, huid, bont, holen, kleding, huizen, dorpen, kastelen, rituelen, symbolen, wetten en bibliotheken. Maar dit wil op geen enkele manier zeggen dat een voorgaand evolutiepatroon in functie stond van één van hoger niveau... ze waren gewoon noodzakelijk om te leven, en waren het resultaat van een oplossing die gevonden werd door de geldende wetten met de voeten te treden. De natuur volgt geen regels maar schendt ze.

Anorganisch	Atomaire en subatomaire fysica, chemie, electrofysica, neurofysica.
Biologisch	Biochemie, bioelectrochemie, plant- en dierkunde. Neurologie, Psychiatrie...
Sociaal	-dierlijk : dierkundige-sociale studies - menselijk : menselijk-sociale studies
Individueel-intellectueel	Psychologie, psychoanalyse

5.4 Overgangen en overgangsprincipes

Eigenlijk is dit descriptief het weergeven van de evolutie, zoals deze momenteel gekend is. Atomen zijn zich via koolstof gaan hechten tot moleculen. Dit waren statische patronen. Dan ontstond er leven, mogelijk door de dynamische toevoeging van radioactiviteit. Dit leven bestond uit ééncelligen. Deze hadden een statisch kwalitatieve component in zich (wand) en een dynamische (kern). Vervolgens een organisatie tot meercelligen die meer mogelijkheden toelaat om te interageren met de omgeving, met het object. Deze zijn zich gaan organiseren tot planten, dieren,

verder geëvolueerde dieren, mensen enz... Ieder op dat moment bestaand niveau is in het prille begin van zijn bestaan dynamisch, en wordt vervolgens statisch om terugval te vermijden. Vanuit deze stabiele basis kunnen er weer nieuwe dynamische mogelijkheden getest worden. Deze nieuwe dynamische mogelijkheden worden dan weer statisch en zo voort... Dit is ook heel duidelijk waar te nemen in de evolutie van moraal. Morele normen van nu waren eens heel schokkend. Toen waren ze nog dynamisch, later zijn ze statisch geworden, en dus een dwingend kader gaan vormen onder de vorm van wetten, sociale omgangsregels, beleefdheidsregels, ... teneinde terugval te voorkomen. Later komt er daar dan weer een dynamisch gegeven uit voort in de vorm van een overtreding van deze morele regels. Deze overtreding kan een dynamische en dus ethisch dimensie hebben en het hele sociale regelsysteem weer op een hoger niveau brengen. Eerst is deze overtreding een heel individuele zaak, maar later wordt deze dynamische component, wanneer ze meer aanvaardt wordt, ook meer norm en moraal. Hier ligt het verschil tussen morele normen en ethiek. Morele normen voorkomen verval. Ethiek brengt vooruitgang.

Zoals doorheen heel dit betoog zijn er twee primaire principes aan het werk : de statische en de dynamische. Deze principes kunnen bekeken worden volgens de 3 vormen van 'Aufhebung' zoals beschreven bij Hegel. Hegel spreekt over 'bewaring', 'opheffing' en 'vernietiging' wanneer een these en een anti-these in conflict een synthese vormen.

- Het statische principe is de 'bewaring' van deze triptiek.
- Het dynamische principe omvat de 'opheffing' in de zin van 'meer Kwaliteit', maar tegelijk ook de 'vernietiging'

Dit houdt in dat dialectiek bestaat uit een statische en een dynamische kracht, waarbij een lager niveau niet mag weggevaagd worden omdat het anders een beperking oplegt aan de 'potentia' of 'mogelijkheden' van een onderliggend niveau waardoor er ook minder dynamiek kan zijn. Er dient dus steeds een goed evenwicht te zijn.

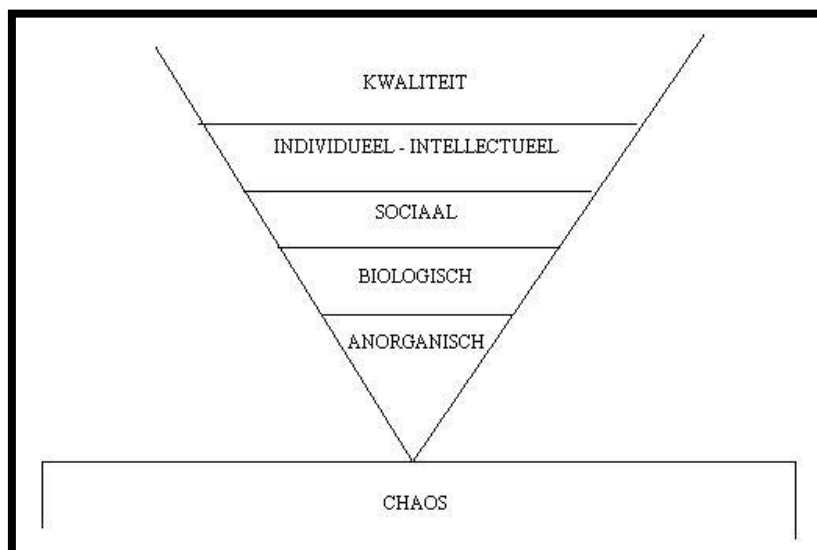
De evolutie kan dus gezien worden als een voortdurende golfbeweging die bij iedere opwaartse golfslag weer wat verder raakt. Dit valt gelijk te stellen met de wijze waarop Jean Paiget de ontogenetische vooruitgang bekeek.

6 Verklaringskracht van de verschillende wetenschappelijke niveau's: de noodzakelijke maar niet voldoende voorwaarde.

6.1 Inleiding

Gedacht vanuit een evolutionaire ordening van de wetenschappen ligt het voor de hand wat de verklaringskracht is van een uitspraak. Kwalitatieve Metafysica ordent de wetenschappen volgens de plaats van de dynamische component van hun object in de evolutie van elektron tot kunst. We hebben 4 niveau's die deel uitmaken van de wetenschappen: anorganisch, biologisch, sociaal, individueel-intellectueel. Bijkomend zijn er eigenlijk nog 2 niveau's; Chaos en Kwaliteit. Chaos gaat het anorganische niveau vooraf, Kwaliteit is het allerhoogst niveau. Chaos is eigenlijk geen categorie, eerder een extra dimensie in de achtergrond die buiten de interactie tussen subject en object valt. Kwaliteit is eigenlijk ook geen categorie, Kwaliteit is de oorzaak van een proces waarin ze ook de mediërende factor is en waarvan ze ook het hernieuwde product van dit proces is. Chaos is dat veld van de wetenschappen dat nog niet (en misschien ook nooit) volledig begrepen zal worden. Het beslaat een veld van elementen die aanleiding kunnen geven tot geloof, paranormaal geloof en nieuwe wetenschappelijke ontdekkingen. De nog niet ontdekte natuurkundige en sociale regels bevinden zich in de interactie van de Chaos met de Kwaliteit. Concepten als 'Dynamisch', 'statisch', 'potentia', 'superpositie', 'instorting van de golffunctie', 'noodzaak' en 'doel' situeren zich hier op dit snijpunt. Het zijn de instrumenten van Kwaliteit.

Kwaliteit is ook een bijzondere categorie, aangezien ze niet echt past in de scheiding harde en zachte wetenschappen. Ze bevat alles wat zich nog zal realiseren in het kader van een streven naar 'meer Kwaliteit'. Ze bezit geen materialiteit, maar kan wel materialiteit, even goed als 'idee' doen ontstaan.

De onderlinge verhouding tussen de niveau's bestaat er eenvoudigweg in dat een onderliggend niveau door de benutting van een deel van zijn potentia, een hogerliggend niveau mogelijk maakt. Dat wil ook zeggen dat een uitspraak over een verlangen of cultureel waardenpatroon van een individu bezwaarlijk kan gestoeld worden door genetica. De biologische dynamische mogelijkheidspatronen zoals genen hebben hogere vormen van leven **mogelijk** gemaakt, maar kunnen deze niet exhaustief verklaren.

We gaan nu enkele terreinen in kaart brengen, en deze confronteren met de bruikbaarheid ervan. Er zullen vragen ontstaan die verder beantwoord zullen worden in hoofdstuk 7.

Illustraties van de afgrenzingen en overlappingsen tussen de velden

Deze 4 grote niveau's van wetenschapsvelden die door de geëigende wetenschappen bestudeerd worden en hun samenhang kunnen vlot geïllustreerd worden met een computeranalogie:

Een computer-analogie

Een pc bestaat uit een processor, wat geleiders, en een reeks flipflops. Deze flipflop kan de waarde 0 of 1 hebben, meer is er niet. Opdat het toch "wat meer" zou kunnen zijn kan zo een flipflopregister meerdere patronen hebben, het simpelste is bv: de ene helft staat op 1, de andere op 0. Toch is hier al een patroon van een hoger niveau waarneembaar in die mate dat door de combinatie van 1'en en 0'n een surplus aan betekenis kan gecreëerd worden.. Hier, op dit niveau werken mensen die enkel in deze termen denken. Zij maken de geleiders, dat is alles. Ze weten niets over programmeren of over hoe programma's omspringen met de flipflops die ze maken Dan zijn er de programmeurs van het eerste niveau: zij maken een stuk programma dat bepaald hoe een machine kan communiceren met een programma via een bepaalde machinetaal. Hier situeren we Fortran en Cobol. Zij spreken niet over een flipflopregister maar over een bestand. Ondanks het feit dat ze de dingen op een volledig ander functioneringsniveau beschouwen en diezelfde dingen nog eens anders noemen, kunnen de technici iets *mogelijk* maken waarmee de programmeurs van het eerste niveau weer veel meer kunnen aanvangen. Dan zijn er de programmeurs van het tweede niveau: die groeperen verschillende flipflops tot bestanden en ontwikkelen een andere programmeertaal die bovenop de machinetaal functioneert. Deze bovenliggende laag vertaalt commando's naar machinetaal, en kan verschillende machinale bewerkingen verenigen in één commando van de bovenliggende taal. Zo'n reeks functies uit een hogere programmeertaal hebben dan weer andere dynamische kwaliteiten met meer mogelijkheden waardoor ze gegroepeerd kunnen

worden tot programma's zoals een besturingssysteem waarbinnen weer andere programma's zoals een tekstverwerker kunnen werken die weer andere bestanden kunnen openen, bewerken, kopiëren, veranderen, wissen... En in zo een programma kan men een bestand maken dat een roman bevat. En toch zal men nooit iets van die roman kunnen bespeuren in de flipflops. Of men de elektrische spanningsvelden van 1 flipflop afspeurt met een oscilloscoop of een bestand gewoon bekijkt in zijn hoedanigheid als tekens, dan vinden we nog geen roman. En als we het bestand, de verzameling van flipflops weer bekijken in het besturingssysteem, dan vinden we nog geen roman. Het besturingssysteem kent deze taal niet. Het programma dat door zo'n besturingssysteem kan werken, onze tekstverwerker, kan dat wel. We zien dan de roman. Maar dan komt er nog de menselijke geest aan te pas om deze tekens te begrijpen, want voor een konijn zeggen die niet veel. *We hebben dus dat de patronen van lagere orde geen inzicht hebben in die van een hogere orde, en ze functioneren niet eens in functie hiervan...*

De mens.

Hetzelfde kunnen we zeggen over de menselijke geest. Doordat we als mens ontstaan zijn hebben we verschillende modaliteiten verkregen zoals instrumenten gebruiken, oplossingsgericht denken en taal. Deze mensen zijn zich gaan verenigen en hebben als verweer dynamische patronen van verandering moeten ondergaan zowel op anatomisch als psychisch niveau als op sociaal niveau. Onze hersenen zijn geëvolueerd als antwoord op een verandering op eigen niveau, het anorganisch-biologische. (Denk maar aan de invloeden van chemische stoffen op onze hersenen). Hieruit zijn weer mogelijkheden voortgekomen die ons in staat hebben gesteld om bepaalde denkprocessen te maken, in relatie te treden tot andere mensen, emoties te leren uiten, taal te leren, liegen, verdringen, kritisch zijn, normen ontwikkelen om als groep te overleven, als een functie van het hogerliggende sociale niveau, niet in functie ervan. De veranderingen zijn er gekomen omdat een uitweg te bieden naar meer kwaliteit, door wetten te omzeilen op eigen niveau, voor het eigen belang. De hersenen evolueren voor zichzelf, op biologisch niveau met als streven genoeg suiker kunnen verbranden én als functie van een hoger sociaal niveau. Als mens leven we in de eerste plaats op sociaal niveau om te kunnen overleven: wanneer we klein zijn kunnen we niet eten, drinken, ons beschermen,... zonder de hulp van anderen. Het biologische niveau dat mensen heeft voortgebracht heeft op een ander moment beslist dat mensen een langere tijd nodig hebben alvorens zelfstandig te kunnen leven dan andere dieren. Daardoor kan een sociaal niveau ontstaan dat later een individueel niveau nastreeft. De mens wordt volwassen en gaat op z'n eentje, leert kritisch denken omdat wanneer iedereen hetzelfde denkt er geen vooruitgang komt en wordt nog intellectueler-individueel, maakt kunst om zich nog individueler op te stellen,... Maar dit wil nog steeds op geen enkele manier zeggen dat

dingen die zich in het hoogste van de vier niveau's bevinden verklaard kunnen worden door dingen die zich in het laagste niveau bevinden, maximaal vanuit een net lager gelegen niveau. Het intellectuele kan eventueel verklaard worden vanuit de sociale noodzaak, dwz de dynamische patronen die voortgekomen zijn vanuit de statische patronen die regels volgen maar niet voldoende sterk bleken om het verval te vermijden. Maar het wordt al zeer moeilijk om het intellectuele te verklaren vanuit het biologische niveau van statische patronen, en compleet onmogelijk om deze te verklaren vanuit anorganisch oogmerk. We kunnen het ontstaan van een literair werk niet verklaren vanuit de atomen of cellen waaruit de schrijver is opgebouwd. Het sociale aspect kan enkele kleine inzichten bijbrengen, maar de vraag wat die schrijver ertoe heeft aangezet te breken met de conventionele norm waardoor hij nu zo'n meesterwerk heeft geschreven weet hij soms zelf niet. Hij bezat gewoon Kwaliteit, meer bepaald een Dynamische Kwaliteit waardoor hij in staat was zich los te maken van de sociale patronen met statische kwaliteit. Hij bezat Kwaliteit en dat wist hij zelf misschien niet, laat staan waarom.

Sociale verschijnselen zijn verklaarbaar vanuit bijvoorbeeld de hersenstructuur die een bepaald proces mogelijk of noodzakelijk maakt waardoor wij allemaal op een zelfde manier een handeling moeten verrichten waaruit weer kan voortspruiten dat we allemaal eenzelfde voorwerp nuttigen... Het simpelste voorbeeld waaraan ik kan denken is dat we in ons huis allemaal een deur hebben: het zorgt ervoor dat we de koude buitenhouden (biologisch) en inbrekers die iets kunnen stelen (sociaal) of ons kunnen doden (biologisch). Verder komt daar dan sociaal uit voort dat we allemaal een deur willen omdat we ons daar veilig bij voelen. Het wordt al weer moeilijker om de noodzaak van zo'n deur dan weer anorganisch te verklaren.

Er zijn ook andere ontwikkelingen geweest: zo hebben onze hersenen zich aangepast om motorische handelingen te kunnen stellen zoals gebaren en klanken voortbrengen, en onze auditieve centra zijn erop toegespitst om deze verschillende klanken te registreren, ontleden, op te slaan in geheugensporen, geheugenelementen te activeren,... En toch is er iets extra, iets extra dat ons als mens onderscheidt van de dieren. Misschien is het wel het feit dat we niet enkel over motorische acties beschikken om iets duidelijk te maken aan elkaar. Bij dieren hebben handelingen een betekenisstatuut. Maar dieren communiceren ook via klanken. Het lijkt dus eerder dat zo onze woorden een handelingsstatuut hebben gekregen.

We zien hier dat we twee gescheiden statische systemen hebben, namelijk het anorganisch-biologische en het sociaal-individuele. Statisch in die zin dat ze een instorting van de golffunctie

veronderstellen en dus een statische weergave zijn van iets dynamisch, dat ze het dynamische aspect door hun tweedeling en gebrek aan interactie ontberen. Er blijkt geen directe link te zijn tussen beide in die zin dat het eerste niveau wel nog veel kan verklaren van wat er in hogere niveau's gebeurt, maar toch klopt dit niet helemaal. Er zijn dingen die niet louter en alleen vanuit een anorganisch-biologische subject-object metafysica kunnen verklaard worden. Er is iets veranderd in de evolutie, er is een nieuw element uit voortgekomen dat niet goed in kaart is gebracht geweest, en dat door vele wetenschappers bijgevolg genegeerd wordt. Een simpele vragenset waarop er vanuit de te sterk biologisch denkende wetenschappen niet echt een antwoord kan geformuleerd worden : *Waarom bouwen mensen allemaal structureel dezelfde huizen (los van modes)? Waarom gaan mensen naar school dingen leren? Hoe beïnvloedt dit de genotypische evolutie in vergelijking met de wijze waarop dieren informatie doorgeven aan elkaar? Met andere woorden: waarom is de random-factor hier blijkbaar geminimaliseerd? En wat is de impact daarvan ? Met andere woorden : wat werd niet in rekening gebracht?*

6.3 Foutjes i/h hanteren van wetenschapsniveau's

Even nog de saaie toer op... De vraag is nu in welke mate een harde wetenschap die zich met het statische anorganisch-biologisch luik bezighoudt, met de objecten en de klassieke rede, iets te zeggen kan hebben over sociale en individuele waarden (fenomenen die deze harde wetenschap ook nog steeds binnen deze statische subject-objectmetafysica bekijkt). Het lagere niveau dat ze bestuderen kan het hogere niet verklaren vanuit noodzakelijkheid, enkel vanuit toevallige mogelijkheid. De andere vraag, namelijk of de zogenaamde zachte wetenschappen, die zich bezig houden met het sociale en intellectuele een dringende noodzaak hebben aan harde wetenschappen is moeilijker. Mogelijk wel, aangezien ze in de hiërarchie op een hoger niveau staan kunnen ze eventueel verklaard worden in hun toevallige mogelijkheid vanuit gegevens die verkregen zijn door het bestuderen van het statische anorganische en het statische biologische. Wat echter niet in rekening gebracht wordt is het dynamische aspect dat hun onderlinge verhouding heel andere coördinaten meegeeft, een principe dat werkzaam is op ieder niveau en richting geeft aan iedere ontwikkeling op ieder niveau. Toch blijft het belangrijk om steeds goed te beseffen binnen welk niveau van de hiërarchie men werkt en de bevindingen niet te vlug generaliseren naar een hoger niveau. Deze fouten gebeuren geregeld in de wetenschap: een recent voorbeeld : "koopverslaving" verklaren op biologisch niveau omdat deze mensen nu toevallig goed reageren op zéér specifieke antidepressiva, die men dan verkoopt als pilletjes tegen "koopverslaving". De ironie van deze zaak alleen al is verbijsterend. Kopen om niet meer te kopen... Deze medicatie werkt enkel omdat ze op biologisch niveau een mechanisme uitschakelt en zo zorgt dat een mogelijkheid (een

onvoorspelbaar gevolg van het geviseerde mechanisme) op sociaal of individueel niveau niet meer kan opkomen als omzeiling van de gegeven regels. Het is nuttiger de koopverslaving te verklaren vanuit het sociale niveau, wat trouwens ook het domein is van de zachte wetenschappen, omdat ze dan de functie van deze koopverslaving in rekening brengt. De psychè is geen domein van de harde wetenschappen zoals de biologie. Maar toch loert hier ook een gevaar om de hoek wanneer men niet oplet: de medische wetenschappen (die van de anorganische en biologische statische niveau's) nemen het discours van de zachte wetenschappen over en verdraaien dit: ze verklaren het probleem dan weliswaar binnen een sociaal kader, eventueel in functie van een biologisch en sociaal patroon, wat op zich fout is: *een fenomeen staat in functie van het niveau waarin het zich bevindt, en werkt als functie van het niveau dat daarmee iets extra aanvangt, als functie van een hoger niveau dus.* Maar ze vergeten de plaats waar het symptoom zich afspeelt goed in kaart te brengen: een symptoom situeert zich voor het dynamische grensgebied van het sociale patroon en het individueel-intellectuele patroon, het symptoom heeft zich ontwikkeld als functie van een sociaal patroon in functie van een individueel patroon. Met deze herordening krijgt men ook een beter zicht op de geëigende plek van ingrijpen: namelijk op het individueel-intellectuele niveau waar het bekeken wordt in functie van het individu, en waarbij het sociale een invloed uitoefent als functie van dit individuele probleem. Dit houdt in dat men de functie van het symptoom moet ondervragen bij het individu, ondervragen op 2 wijzen: “welke functie heeft het voor u?” en “welke sociaal patroon heeft u de mogelijkheid gegeven dit te doen?”. Ethiek is ook een kwestie van de juiste vragen stellen !

Blijkbaar is er een verschil tussen de 1^e set van 2 niveau's (anorganisch-biologisch) en de 2^e set van twee niveau's (sociaal-individueel). Een verschil dat genegeerd wordt, en fouten qua gebruik van de 4 niveau's en de inschatting van hun onderlinge verklaringskracht in de hand werkt. Dit verschil zal in hoofdstuk 7 bepaald en verder uitgewerkt worden binnen de context van o.a. een fenomenaal model.

6.4 Ethiek

Zijn we nu eindelijk aanbeland bij ethiek. Vanuit Pirsig hebben we gezien dat het eigenlijke funderende principe van de evolutie samen kan vallen met een vorm van ethiek. Van hieruit kunnen we instemmen met Lacan in die zin dat de persoonlijke ethische keuze een dynamische kwaliteit heeft. Het is een tussenweg die nog niet gekozen is. Een tussenweg die niet voor de hand lag, en daarom niet te veroordelen valt, al moet men alle mogelijke consequenties erbij nemen. Denken we hierbij aan Antigone die wil dat haar dode broer die voor de andere stad streed ook kon begraven

worden, al was het bijvoorbeeld maar een oorlog tussen deze twee steden te vermijden. Er waren normpatronen aanwezig binnen de thebaanse cultuur die verboden dat haar broer die tegen Thebe streed begraven kon worden, maar deze beslissing zou de stad Thebe van de aardbol kunnen wegvagen door een oorlog. Deze normpatronen hadden een statische kwaliteit die niet meer zou voldoen om een terugschakeling naar een lager niveau te vermijden. De kwaliteitsmetafysica van Pirsig stelt dat er dan mensen met een dynamische kwaliteit kunnen opstaan en de stad een trapje hogerop helpen. Antigone was zo iemand. Verder kan binnen deze metafysica van de kwaliteit ook verklaard worden dat Antigone deze keuze maakte om individueel-intellectuele redenen, vanuit haar voorgeschiedenis, vanuit haar verlangen; wat niet in tegenspraak zou zijn met Lacan's stelling. Dit gaat over dynamica op sociaal niveau. Men kan dit ook opentrekken naar andere zaken zoals de hoofse liefde die het aan de jonkvrouwen mogelijk maakte nog een man te hebben die voor nageslacht kon zorgen wanneer de kasteelheer gestorven in de strijd. Maar omdat dit sociaal niet mogelijk was dat een vrouw openlijk nog een minnaar had, moest hij zijn liefde maar betuigen op een verdoken manier: de minnezangen. Kunstuitingen kunnen ook van die aard zijn maar dan op het niveau waar de individuele noodzaak primeert op de sociale, maar aangezien de sociale het niet zomaar toelaat moet er wel een sluiptweg genomen worden die doorheen het sociale patroon een mogelijkheid opent op individueel niveau: denken we hierbij aan de anamorphose die Lacan aanhaalt in zijn 7e seminarie, als een manier om te voldoen aan het genot, of om iets ongehoords te zeggen : van "The Ambassadors" van Holbein tot de erotische prenten die men kon kopen begin deze eeuw maar die men enkel als dusdanig zag wanneer men een speciale spiegel op een speciaal aangegeven plek op de prent zette.

Het Kwaliteitsprincipe dat ervoor zorgt dat statische kwaliteit een beweging maakt in de richting van dynamische kwaliteit kunnen we desgewenst sublimatie noemen. Is het zo gek om dit Metafysisch Kwaliteitsprincipe zoals Pirsig het noemt, als funderend te zien voor zowel de evolutieleer op anorganisch, biologisch, sociaal, intellectueel niveau als voor de ethiek die Lacan schijnt voor te staan?

6.5 "Het Ontwerp"

Van al de dingen die Lacan in zijn seminarie over ethiek aanhaalt is Het Ontwerp van Freud misschien wel wat raadselachtig. Wat komt een neuropsychologische tekst doen in een vertoog over de ethiek? Vooraleer we hierop een antwoord kunnen formuleren lijkt het handig om de verscheidene "schalen" van Pirsig om de wetenschappen in te delen te gebruiken en zo in te schatten waar Het Ontwerp te situeren valt in dit spectrum.

Bij Pirsig vinden we in de eerste plaats de indeling van wetenschappen met als studieonderwerp de objecten enerzijds, en de subjecten anderzijds, zij het dan dat dat subject zoals het begrepen wordt in de psychoanalyse ook geobjectiveerd wordt en binnen de ervaring verwordt tot een statisch gegeven. Deze indeling lijkt samen te vallen met de splitsing klassieke rede versus romantisch ideaal. Volgens deze splitsing zou Het Ontwerp een twijfelachtige plek krijgen, ergens tussenin de harde wetenschap van het object en de klassieke rede enerzijds en de zachte wetenschap van het subject en het romantische ideaal anderzijds. Het Ontwerp valt niet zomaar te categoriseren in de harde wetenschappen aangezien het systeem ook toelaat morele en ethische conclusies te trekken. Verder is er twijfel over de wetenschappelijke onderbouwdheid van zo'n metafysica. Dit probleem kan enigzins opgelost worden door de wetenschappen te ordenen in de 4 niveau's van wetenschapsbeoefening die Pirsig aanhaalt: anorganisch, biologisch, sociaal, individueel. Door zulk een ordening ordenen we de wetenschappen volgens de plaats in de evolutie van hun object.

We kunnen dit doen voor de wetenschappen die zich met de menselijke geest in de ruimste zin bezig houden.

- *Anorganische wetenschappen* : neurofysica (denk aan hersenscans met radioactieve stoffen die de morfologie van hersenen in kaart brengen.), neurochemie (over de chemische componenten waaruit de hersenen bestaan)
- *Biologische wetenschappen* : neurobiochemie (over de chemische huishouding van het biologische weefsel hersenen), neuroanatomie (de opbouw van de hersenen), neurobiologie (over de electro-chemische werking van de hersenen, de biologische manier van zich in stand houden en beschermen tegen nefaste invloeden van buitenaf), neurologie (het functioneren van hersenen)
- *Sociale wetenschappen*: neuropsychologie (over hoe psychologische principes verklaard kunnen worden vanuit de mogelijkheden die onze hersenen evolutionair hebben mogelijk gemaakt), neuropsychanalyse (toch nog op zoek naar algemene principes die de psychoanalyse kunnen ondersteunen)
- *Intellectueel-individuele wetenschappen*: psychoanalyse (het subject als individu bevragen.)

Een schaal

Van hieruit kunnen we de hersenen simplifiërend indelen in verschillende structuren zoals we dat daarnet bij de computer deden .

- Op het eerste niveau: de *fysische bouw* (het moederbord met geleiders, condensatoren, transistors, flipflops en een processor), dit is *het communicatiesysteem* dat de taal van het

besturingssysteem en van de fysische onderbouw naar elkaar toe moduleert. We kunnen dit niveau laten samenvallen met het anorganische niveau.

- Op niveau twee hebben we het *mogelijke besturingssysteem* (Dit is waar ik meen Het Ontwerp te kunnen situeren, niet vergetende dat verschillende besturingssystemen kunnen bestaan die volledig anders werken, zo is er ook Mac, Linux, Unix, ...). Zonder dit niveau is er geen leven mogelijk, is er geen functionaliteit. Dit is het biologische niveau.
- Als derde niveau : de *daarin bestaande programma's* (tekstverwerker bv, is zoals onze mentale functies als functie van het systeem beschreven in Das Entwurf). Hier situeren we het sociale niveau.
- En tenslotte als vierde niveau *de bestanden die daarmee gemaakt worden* (strict persoonlijke gegevens, herinneringen, verlangens). Dit is het individueel-intellectuele niveau.

Deze 4 wetenschapsniveau's kunnen samenvallen met de plaats in de evolutionaire geschiedenis van de stoffen waaruit onze hersenen bestaan of het functioneringsniveau waarop ze zich bevinden.

Anorganisch	Biologisch	?	Sociaal	Intellectueel
Wetenschappelijk		?		<u>Moreel-Ethisch</u>
Klassieke Rede		?		Romantisch Ideaal
Object		?		Subject

Deze schaal is bruikbaar om een menswetenschap erop te situeren tegenover het object waarover ze uitspraken doet en kan doen. Dit biedt op een eenvoudige verklaring van waarom de wetenschap er op geen enkele wijze in schijnt te slagen het menselijke handelen (dit is niet het menselijk functioneren, wanneer hier de uitdrukking 'handelen' gebruikt word, impliceert dit een toevoeging van een betekeniselement dat we niet terugvinden in de uitdrukking 'functioneren') te verklaren vanuit een anorganisch-biologisch stelsel. Het bevindt zich op een statisch lager niveau dan de menselijke gedachtengang. Net zoals het zich ook op een dynamisch lager niveau bevindt, aangezien het ook minder mogelijkheden biedt dan de menselijke geest er al heeft.

Indien we het Entwurf op de keper beschouwen zouden we het op het biologische niveau (dat van de besturingssystemen) moeten plaatsen. Toch is er iets merkwaardigs aan de hand met Freud's

Entwurf : het is een systeem dat quasi onvermijdelijk ethische vragen oproept. Niet alleen omdat het over het menselijke mentale functioneren tout court gaat, maar ook omdat het iets te zeggen wil hebben op het vlak van wat er zou kunnen gebeuren met een spanningsopbouw en welke wegen deze kent voor afvoer. Het is een niet volledig sluitend systeem omdat de externe invloeden verschillende mogelijke paden voorbereiden voor afvoer. Dat brengt ons in het veld van de ethiek omdat hier schijnbaar een keuzemogelijkheid bestaat die een mogelijkhedencreatie inhoudt die implicaties heeft tot in het hart van het intellectueel-individuele niveau. Het Entwurf is een kwalitatief goed systeem dat gezien de dynamische mogelijkheden die het biedt een door en door ethisch systeem is. Dit maakt dat het een organisatiepatroon heeft dat op evolutionair niveau hoger ligt dan het louter biologische, wat ons in de grijze zone brengt tussen subject en object, geest en materie, biologie en intellect.

Een wetenschap die zich bezig houdt met de studie van een lager wetenschappelijk patroon kan een subject niet verklaren omdat het object dat het bestudeert het ook niet kan: de objecten van een lager patroon bezitten nog niet alle mogelijkheden die nodig zijn, maar ze openen een deel mogelijkheden die dan weer andere mogelijk maken en zo voort. Ter illustratie : een koolstofmolecule bevat niet alle informatie over alle mogelijke toepassingen ervan. De gegevens over de materie, de planten, dieren , wezens die eruit opgebouwd zijn, de mensen die vervolgens o.a. koolstof weer manipuleren om er nieuwe materialen mee te produceren, etc... al die informatie kan onmogelijk terug te vinden zijn in een enkel atoom. Koolstof heeft iets mogelijk gemaakt, maar heeft er geen oorzakelijk verband mee en bevat ook geen indicaties over wat ermee zoal mogelijk is. Maar hetzelfde geldt bijvoorbeeld voor de biologische onderbouw van onze hersenen. Deze maakt een systeem zoals ons denken mogelijk, doch bevat niet al de informatie die nodig is om deze bovenliggende systemen te begrijpen, laat staan te verklaren.

De Metafysica van de Kwaliteit is zeker een verbetering op de dialectiek door een simpele toevoeging: Kwaliteit. Waarde. Ze laat toe dat er een metafysisch systeem is waarbinnen Freud legitiem een Entwurf kan schrijven. *Daarom zou ik een kleine hypothetische verandering willen doorvoeren in het Entwurf: daar waar Freud spreekt over “Kwantiteit” en “Kwantitatieve bezettingen”, zou ik willen voorstellen de termen “Kwaliteit” en “Kwalitatieve ervaring” te gebruiken. Kwantiteit is immers maar één van de attributen van Kwaliteit.* Als schakel tussen de biologie en het sociale poneerde hij een circuit dat waarden kon waarnemen, opslaan en communiceren en afvoeren. Het Entwurf is een statisch patroon met een trek naar dynamische mogelijkheden in zich. Zonder deze waarden zou het een koud elektronisch circuit zijn, maar met

waarden kan het valentie toekennen aan biologische patronen die verbonden zijn met gedachten en kan het spanning opbouwen en hanteren.

Dit is reeds de plek waar de morele mens ontstaat. Daar waar hij Kwaliteit ervaart. Met waarden staat er een mens voor u die niet zomaar door een subject-object-metafysica kan worden verklaard. Een morele en in potentie ook ethische mens omdat hij verlangt. Omdat hij leeft door en middenin het conflict tussen zijn biologische dynamische patroon dat geen reden kan bedenken om te sterven en een sociaal patroon met een dynamische kwaliteit dat geen intellectuele reden kan bedenken om te blijven leven. Daar ontstaat ethiek.

Resten ons de volgende vragen : *Welke mechanismen in de evolutie hebben gemaakt dat een ethiek ontstond en werkt zoals hij werkt, waarin ligt het verschil met dieren? Kan zo 'n theorie leiden tot misbruik zoals dat door totalitaire rechtse systemen als het nazisme gepleegd werd? Hoe valt het te verantwoorden dat een ethiek zou gestoeld zijn op een evolutionaire theorie? Wat zijn de consequenties ervan? En de limieten?*

7. Een evolutionaire basis voor een psychoanalytische ethiek

7.1 Darwin vs Lamarck

WORK IN PROGRESS

Reading: Diettrich Olaf. 1992. *Darwin, Lamarck and the Evolution of Science and Culture*, Evolution and Cognition, 1st Series, Vol.2, No. 3, 1992

anorg-biolog soc-cultureel

Darwin Lamarck
Chance usefulness
 $\hookrightarrow$ MNvdV ?

MNvdV = utilitaristisch principe bovenop een biologische onderbouw (biolog niveau gestruct als beschreven in het ontwerp). Hier ontstaat de quasi-religieuze invulling van Kwaliteit in tegenstelling tot de ongeregelueerdheid en ongedefinieerdheid ervan (biologische en anorganische systemen) evenals de teleologische vragen over het leven, samen met het gebruik van “leren” en met behulp van snellere communicatie wat de (hysterische) normaliseringsdrang (~operationaliseren als sociale statische en behoudende patronen) in de hand werkt.

Aangezien het over menselijke ethiek gaat => noodzakelijke confrontatie tussen “chance” en “usefulness”. Ondanks alles leeft ons utilitaristisch systeem van de biologische jackpot en we ontwikkelen theoriën over deze confrontatie. De ethiek moet gaan over deze confrontatie want daar in deze confrontatie ontstaat ons statische theoretisch ontworpen paradigma dat spreekt over “hoe te handelen”. Deze confrontatie is er ook een tussen gedefinieerde dynamische Kwaliteit (wat haar reeds statisch maakt van aard) en ongedefinieerde dynamische Kwaliteit die men door de usefulness vanuit een zingevingsvraag steeds wil invullen, die men als heilig ziet en zelfs god heet.

Verder is het zo dat noodzakelijke sociale modificaties “disseminated” worden via de MNvdV, welke gebruik maakt van een neurologisch systeem zoals dat van het ontwerp. => We communiceren Kwaliteit, doch willen de verspreiding ervan niet overlaten aan het toeval. Vanuit de “usefulness”-idee ontstaat er een streven naar efficiëntie. MNvdV is een generator-test-systeem wat normering oproept en een Ideaal. Communicatie is een functie van het usefulness-selectie-principe.

MNvdV is een vraag met utilitaristische implicaties: wie ben ik in deze groep, waartoe dien ik, ben ik usefull, welke functie heb ik ten aanzien van het verlangen van deze groep. Het genetische systeem vindt hier zijn grond door zijn functie, zijn usefullness te declareren in termen van zijn familienaam die aangeeft wat de status, functie, het nut, het aanzien van zijn tak en dus ook zichzelf is, hier verkrijgt men een familienaam, een functielabel en men wordt in z'n functie verlangd binnen zijn familietak, bij z'n ouders.

Ontstaan van individu : de communicatie die de motor is van de evolutie is vanaf nu niet meer gevangen binnen een genetische set die van ouder op kind doorgegeven wordt. Er is meer, snellere en wijdere communicatie mogelijk, via de taal, wat uiting geeft aan andere culturele vormen van recombinitie. Het is zo dat binnen de competitie biologisch vs sociaal eerder verschillende soorten communicatie in competitie zijn dan verschillende structuren. "Structuur" is statisch en staat haaks op interactie, wat dynamisch is.

Ethiek : regels overtreden kan, maar met een utilitaristisch deel dat het individu (= pro-sociaal individu, = niet individu binnen intellectueel-individueel niveau) omvat + overstijgt naar sociaal. Er mag geen doelloos gvruchtgebruik zijn van individu of sociale structuur.

Menselijke ethiek = niet alleen ongedefinieerdheid en regelloosheid, ze moet ook rekening houden met de elementen van een conflict tussen bio-indivi , bio-soc, soc-indiv , met individueel verlangen, sociale gegevens en biologische patronen. Dynamisch punt in individu trachten vastgrijpen en confronteren met MNvdV betekent confrontatie met de andersheid van de ander en diens verlangen.

Sommige unusefull zaken blijven bestaan.

Liefde is een talige vorm van de nutsvraag.

Woord is een communicatie-werktuig, onvoldoende om R te dekken (heeft een woord een R statuut? Een woord is een andere vorm van Kwaliteit die gecommuniceerd wordt in ons neurlogisch communicatiesysteem.) A/ niet begrijpen is problematisch voor de evolutinaire vooruitgang waardoor de kans dat men zich niet usefull kan inschakelen stijgt. De vraag naar liefde van de ander betekent op sociaal niveau en evolutionair gesproken een vraag naar z'n plek in de evolutionaire sturing.

Restproducten van het feit dat het communicatieve systeem niet sluitend is, want er zijn bepaalde processen in ons lichaam en bijkomend heeft een grotere groep de kenmerk dat meer mensen minder weten over de groep en de onderlinge banden? OBw is zo een restproduct van de confrontatie met de ongedefiniëerde Kwaliteit, de ontmoeting met de Ander laat een rest ontstaan.

De ongedefiniëerde dynamische kwaliteit heeft 2 aspecten: een dynamisch positieve component die + invloed heeft op het sociale en het individuele (verlangen) en een dynamisch negatieve die – invloed heeft op het soc en het individuele (jouissance). Doch, er mag niet vergeten worden dat de jouissance zoiets is als een nul of zelfs een negatieve factor die een wiskundige vergelijking in evenwicht houdt. In puur biologische termen is er niets goeds of slechts. Jouissance stuurt de evolutie bij. Soms kan het nodig zijn dat een bepaalde hoge structuur verdwijnt omdat ze een doodlopend spoor was, maar haar verdwijning maakte de weg vrij voor een veel potentiëlere evolutievorm. Een opbouwende kracht kan ook negatief zijn omdat ze een evolutievorm opbouwt die doodloopt. Misschien kunnen we stellen dat er eigenlijk geen verschil is tussen verlangen en jouissance, ze zijn beiden operatoren in een evolutionaire kansrekening, doch verlangen heeft binnen de menselijke configuratie een bijzonder statuut gekregen: Communicatie dient namelijk enkel de versnelde leerfunctie die de soort in stand moet houden, en zelfs natuurkundig gesproken is het immoreel voor een bestaand patroon om zichzelf te vernietigen, dus voor het voortbestaan van de soort zal noodzakelijkerwijs werken via een communicatiepatroon dat snel en normatief ervoor zorgt dat de best aangepaste verandering zo veel mogelijk individuen van de sociale structuur bereikt. Daarom is het sociaal belangrijk dat er zoiets is als verlangen dat via de MNvdV opereert.

Wanneer we het hier over sociaal hebben, dan gaat het niet over de sociale structuren binnen dieren, aangezien de overlevingsgerichte veranderingen nog steeds via de biologische structuur lopen, bij mensen gebeurt dit via de verbale communicatie.

Bibliografie

Altizer, Thomas J. J. and Hamilton, William. eds., 1966. *Radical Theology and The Death of God*. Indianapolis; New York; Kansas City: The Bobbs-Merril Company, Inc., a subsidiary of Howard W. Sams & Co., Inc Publishers.

Benedict, Ruth Fulton. 1935, *Zuñi mythology*.

Darwin, Charles Robert. 1909-1914. *The Origin of Species*.

Diettrich Olaf. 1992. *Darwin, Lamarck and the Evolution of Science and Culture*, Evolution and Cognition, 1st Series, Vol.2, No. 3, 1992

Freud, Sigmund. 18xx, *Das Entwurf*. Vertaling: Filip Geerardyn en Gertrudis Van de Vijver

G.W.F. Hegel. 1807. *De Fenomenologie van de Geest*.

G.W.F. Hegel. 1812-1816. *Wetenschap van de Logica*

G.W.F. Hegel. 1817. *Encyclopedia of the Philosophical Sciences*

G.W.F. Hegel. 1807. *De Fenomenologie van de Geest*.

G.W.F. Hegel. 1817. *Philosophy of the Mind: Part Three of the Encyclopaedia of the Philosophical Sciences*. (Translated by William Wallace)

G.W.F. Hegel. 1817. *Filosofie van de natuur*.

J. Lacan. *Le séminaire, Livre VII: L'Éthique de la psychanalyse, 1959-1960*, (texte établi par Jacques-Alain Miller), Paris: Seuil, 1986

J. Lacan. 1966. *Écrits*. Le Seuil, Paris

J. Lacan. 1970. *Radiophonie*. Scilicet, 2-3:55-99

J. Lacan. 1974. *Télévision*. Le Seuil, Paris. Rédigé en 1973

J. Lacan. 1975. *...ou pire*. Scilicet, 5:5-10. Rédigé en 1973

Kuhn Thomas. 1962. *De structuur van wetenschappelijke revoluties*. Boom Klassiekers.

Pirsig, Robert M. 1974, *Zen en de kunst van het motoronderhoud. Een onderzoek naar waarden*. Amsterdam: Ooievaar, Prometheus

Pirsig, Robert M. 1991, *Lila. Een onderzoek naar zeden*. Amsterdam: Ooievaar, Prometheus

Pirsig, Robert M., 1995, *Subjects, Objects, Data and Values*

Polkinghorne, John. 2002. *Quantumtheorie*. Winkler Prins.